

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

Максим БУЛИК

«15» травня 2024 р.

«ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ»

Кваліфікаційна робота здобувачки вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»

Зюби Поліни Віталіївни

Керівник:

Константинова Ю. В., к.і.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин

Рецензент:

Сальнікова Н. В., к.і.н., професор кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій Національного авіаційного університету

Кваліфікаційна робота захищена з оцінкою добре / 82 / В

Секретар ЕК

Анастасія ТРОФИМЕНКО

«11» червня 2024 р.

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРН.....	8
РОЗДІЛ 2. ЗОВНІШНЯ І БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ В ЄВРОПІ.....	18
РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ ЩОДО ДЕРЖАВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ	49
ВИСНОВОК.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68

ВСТУП

Тема є **актуальною** в першу чергу тому, що історія Німеччини цікава сама по собі та викликає бажання дослідити більш детально причини, наслідки та передумови різних масштабних подій. Німеччину вважають прикладом того, як у короткий термін цілком можливо повністю вийти навіть із найжахливішого становища, кризи – та не тільки відбудуватися, а й перетворитися на успішну державу, що тепер має можливість допомагати іншим, і являється одним з лідерів світової економіки. До того ж, Німеччина налагодила співпрацю з іншими країнами, з якими наразі має дружні стосунки, і таким чином підтримує відновлену репутацію, свій імідж, та має неабиякий вплив на події, що відбуваються у світі.

Кожна держава зобов'язана будувати свою зовнішню політику виходячи з власних інтересів та інтересів своїх партнерів. Зовнішня політика будь-якої держави формується на основі багатьох факторів, зумовлених географічним розташуванням, історичними зв'язками та менталітетом нації, її релігійними, моральними та світоглядними особливостями.

Тому для кожної країни корисно вивчати історію стосунків інших країн задля уникнення можливих помилок, котрі вже були зроблені та для отримання дорогоцінного досвіду з ситуацій, що мали місце в історії чи з якими зіштовхуються інші країни.

Об'єктом дослідження є зовнішня політика Федеративної Республіки Німеччина.

Предмет дослідження: зовнішня політика Німеччини на сучасному етапі, а саме її Європейський вектор.

Огляд літератури щодо зовнішньої політики Німеччини на сучасному етапі охоплює численні дослідження, що висвітлюють різні аспекти цієї теми. Аналізуючи існуючі роботи, слід відзначити, що значна частина

наукових досліджень зосереджена на політичних і економічних взаємовідносинах Німеччини з іншими країнами, зокрема в контексті Європейського Союзу та НАТО. Серед авторів, чиї дослідження були використані, виділяються: Г. О. Харлан, у своїй роботі він детально аналізує політику Німеччини у Східній Європі, зосереджуючись на її взаємовідносинах з Україною та Росією. Водночас С. Гуцал досліджує стратегічні взаємозв'язки Німеччини з іншими членами ЄС, підкреслюючи роль Німеччини як лідера у вирішенні європейських проблем. А. В. Трофимчук зосереджується на міжнародному іміджі ФРН у світовому політичному процесі, розглядаючи вплив німецької дипломатії на глобальному рівні. Б. А. Залевська досліджує еволюцію співробітництва між ФРН та США в постбіполярний період, акцентуючи увагу на взаємодії у сфері безпеки та економіки. Це питання є особливо актуальним у контексті зміни глобальних політичних умов і переходу до багатополярного світу. А. П. Голубєв аналізує політику Німеччини щодо енергетичної безпеки, що є критичним аспектом з огляду на залежність Німеччини від російських енергоресурсів та її зусилля щодо диверсифікації постачань енергоносіїв. Т. В. Сухарєва вивчає роль Німеччини у вирішенні міграційної кризи в Європі, підкреслюючи як внутрішні політичні виклики, так і зовнішні дипломатичні зусилля, спрямовані на врегулювання потоків мігрантів. Д. О. Кравченко аналізує участь Німеччини у миротворчих місіях НАТО, таких як KFOR та ISAF, розглядаючи внесок німецьких військових у забезпечення стабільності у конфліктних регіонах. І. М. Петров досліджує розвиток німецько-російських відносин в контексті європейської безпеки, аналізуючи як історичні аспекти, так і сучасні політичні виклики, що стоять перед обома країнами.

Саме тому **метою дослідження** є розглянути засади та основні напрямки зовнішньої політики Німеччини на сучасному етапі, з упором на європейській вектор.

Згідно з метою дослідження було поставлено наступні **завдання**:

- вивчити та проаналізувати інформацію з різних друкованих видань, інтернет-ресурсів, журналів і телебачення тощо;
- охарактеризувати географічні нюанси, адміністративний, державний устрій, теоретико-методологічні основи та історичний контекст останнього століття, зокрема в розрізі економіки та зовнішньої політики сучасної Федеративної Республіки Німеччина;
- деталізувати історію стосунків та співпраці зі США в рамках НАТО в контексті європейської політики Німеччини;
- навести загальну характеристику ступеню залученості Німеччини до співпраці з ЄС у питаннях безпеки та оборони політики, її військовий потенціал та підхід у врегулюванні кризових явищ у Європейському союзі;
- розкрити суть взаємозалежності економік Німеччини та ЄС, розвиток економічних і торгових відносин між ними;
- розглянути політику ФРН щодо держав центральної та східної Європи, її роль у реалізації Європейської політики сусідства, особливості співробітництва країн Вишеградської групи та Веймарського трикутника;
- окреслити українсько-німецькі відносини в контексті анексії Криму, війни на Донбасі та повномасштабного вторгнення.

Джерельна база. Дослідження опирається на значне коло джерел. Важливе місце серед них займають міжнародно-правові документи, такі як договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір), Лісабонський договір, двосторонні договори між Німеччиною та іншими країнами, Конвенція ООН з морського права та Женевські конвенції про захист жертв війни. Важливими також є Мінські угоди щодо врегулювання конфлікту на сході України та угоди в рамках ОБСЄ щодо безпеки та співробітництва в Європі. Ці документи є основою для розуміння правових рамок, у яких діє зовнішня політика Німеччини. Крім того, використовувалися матеріали, що відображають діяльність міжнародних організацій, такі як документи НАТО про участь Німеччини у миротворчих місіях KFOR та ISAF, звіти ЄС щодо розширення та політики сусідства, резолюції ООН з питань міжнародної

безпеки та прав людини. Джерела, що стосуються діяльності політичних партій та суспільних організацій, надають цінну інформацію про внутрішню динаміку німецької політики та її вплив на міжнародні відносини. Вони включають офіційні заяви та стратегії уряду, такі як німецька Стратегія національної безпеки, Стратегія розвитку співпраці з країнами Східного партнерства ЄС, а також загальна Стратегія зовнішньої політики Німеччини. Аналіз програм ХДС, СДПН та Союзу 90/Зелених, а також матеріали німецьких аналітичних центрів, таких як Фонд Конрада Аденауера та Фонд Фрідріха Еберта, також був важливий. Статті та аналітичні матеріали у провідних німецьких газетах "Frankfurter Allgemeine Zeitung" та "Der Spiegel", та на українському інформаційному ресурсі UNIAN, висвітлюють останні події та рішення уряду Німеччини у сфері зовнішньої політики. Велику увагу було зосереджено на виступах, інтерв'ю та публічних заявах політичних лідерів, таких як канцлер Німеччини Олаф Шольц та Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг.

Методи дослідження: Робота базується на використанні історичного та хронологічного, системного підходів. Також загальнонаукових методів аналізу та синтезу, порівняння, класифікації тощо.

Практичне значення. Матеріали роботи можуть бути використані для підготовки доповідей на семінарських заняттях в рамках наступних дисциплін «Зовнішня політика країн Європи», «Зовнішня політика Росії та країн СНД», «Зовнішня політика країн Північної та Південної Америки», «Міжнародні організації» тощо.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури.

У вступі визначено актуальність теми, об'єкт, предмет дослідження, мета та завдання. Подано аналіз історіографічної, джерельної та методологічної баз дослідження.

Перший розділ «Фактори, що впливають на формування зовнішньої політики ФРН» присвячений дослідженню ключових чинників, що формують

зовнішню політику Німеччини. Аналізуються історичні, економічні, політичні та соціальні аспекти, вплив європейської інтеграції, роль Німеччини в міжнародних відносинах, внутрішні політичні сили та громадська думка. Особлива увага приділяється економічним інтересам, безпековим потребам та історичним зобов'язанням Німеччини в рамках ЄС.

Другий розділ «Зовнішня і безпекова політика Німеччини в Європі» розглядає участь Німеччини в НАТО, її внесок у європейські оборонні ініціативи, співпрацю з європейськими країнами у сфері безпеки, миротворчі місії, питання роззброєння та контролю за озброєннями, співпрацю з ООН і ОБСЄ, позицію Німеччини щодо європейської системи безпеки.

Третій розділ «Політика Німеччини щодо держав Центральної та Східної Європи» розкриває двосторонні відносини Німеччини з Польщею, Чехією, Словаччиною, Угорщиною, Україною, Росією, Білоруссю та країнами Балтії. Особлива увага приділяється сучасному під час війни стану українсько-німецьких відносин, питанням енергетичної безпеки, ініціативам в рамках ЄС (Східне партнерство, Європейська політика сусідства).

Висновки містять узагальнення з теми дослідження.

Список використаних джерел налічує 52 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ФАКТОРИ ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРН

Геополітичне розташування Німеччини є центральним для її ідентичності та впливу в цілому світі. Існуючи в серці Європи, Німеччина має спільні кордони з дев'ятьма країнами, що дає їй унікальне місце та можливість брати участь у формуванні регіональної динаміки. Таким чином, ФРН є ключовим гравцем у європейській геополітиці, проявляючи себе в центрі великих конфліктів і альянсів.

Розташування Німеччини також надає їй стратегічне значення для економіки і безпеки. Як найбільша економіка в Європі, країна є головним центром торгівлі та комерції, що поєднує ринки по всьому континенту. Така економічна сила зробила її важливим учасником у формуванні економічної політики в Європейському Союзі та надала їй вплив у світовій торгівлі та фінансах.

Характеризуючи адміністративно-територіальний поділ ФРН необхідно зазначити, що Німеччина — федеративна республіка зі столицею у м. Берлін. Офіційною мовою є німецька. Держава має вихід до Балтійського та Північного морів. Загальна площа території – 357,1 тис. км².

Німеччина складається з 16 федеральних земель, кожна з яких має власну конституцію, уряд і парламент. Слід додати, що вони мають автономію в таких сферах, як освіта, культура та правоохоронна діяльність.

Кожна одиниця поділяється на райони та незалежні міста. Є також сільські райони, адміністративним центром яких є головне місто, тоді як незалежні міста — це міські райони, які не входять до складу жодного округу та мають власні повноваження, подібні до районів.

У Німеччині також існують спеціальні адміністративні зони, наприклад муніципалітети у регіоні Ахен, що належать Бельгії, і ексклав Бюзінген-ам-Хохрайн, який належить Німеччині, але оточений Швейцарією.

Загалом адміністративна структура країни відображає федеральну систему з балансом між центральною владою та регіональною автономією.

За державно-територіальним устроєм Німеччина – федеративна, за змістом правління – конституційна, за найбільш впливовим суб'єктом державної влади – парламентська, за формою правління – республіка. Структура державного управління на вищому рівні:

- федеральний Президент, канцелярія федерального Президента;
- бундестаг, президія бундестагу і директор;
- федеральний канцлер, відомство федерального канцлера;
- федеральний уряд, федеральні міністри, керівник відомства друку та інформації, федеральна рахункова палата [1, с. 338].

Федеральний Президент є главою держави та виконує представницькі функції, також призначає федерального канцлера. Двопалатний Парламент лишається вищим законодавчим органом Федеративної Республіки Німеччини. Він складається з верхньої палати – Бундесрат і нижньої – Бундестаг. Виконавча влада належить Федеральному Уряду Німеччини, що складається з Федерального канцлера, який і є главою Уряду, та Федеральних міністрів.

Президент Німеччини – призначений виконувати свої обов'язки протягом 5 років, крім того має можливість бути повторно обраним на ідентичну посаду та термін. Чинний президент Франк-Вальтер Штайнмаєр - є президентом з 2017 року, у 2022 році був переобраний на другий термін. Президент виконує церемоніальну роль, представляючи країну всередині держави та на міжнародному рівні. Він символізує національну єдність і має обмежені виконавчі повноваження. Президент призначає канцлера, підписує закони та за певних обставин може розпустити Бундестаг. До того ж, він наділений правом надавати помилування, представляти Німеччину у

зовнішніх відносинах і виступати з промовами перед нацією. У 2021 році депутати Бундестагу обрали нового канцлера. Ним став Олаф Шольц, представник соціал-демократичної партії. Канцлер призначає міністрів, встановлює порядок денний засідань кабінету міністрів і координує політику уряду. Також він відіграє вирішальну роль у законодавчому процесі, пропонуючи закони, ведучи переговори з іншими партіями та направляючи урядові законопроекти через законодавчий процес. Канцлер представляє Німеччину в зовнішніх справах, веде дипломатичні переговори. Слід зазначити, що глава уряду відповідає за підготовку федерального бюджету та подання його на затвердження Бундестагу. Канцлер консулює президента Німеччини з питань державної політики та інформує громадськість про політику та рішення уряду.

Стаття 21 Основного закону гарантує базову цінність партійної демократії і головну передумову багатопартійності – вільне створення політичних партій. Це означає, що створення партії не може залежати від попередньої згоди будь-якого державного органу. Про створення партії у якості зареєстрованого об'єднання слід ставити до відома громадськість (§ 59 Громадянського кодексу) [39].

Німецькі партії відіграють велику роль у формуванні зовнішньої політики країни. Основні правлячі партії можуть змінюватися залежно від рівня уряду (федерального чи земельного) та поточної політичної ситуації. Провідними партіями на сьогодні є:

1. Християнсько-демократичний союз (ХДС)/Християнсько-соціальний союз (ХСС), що історично підтримував проєвропейську позицію, наголошуючи на тісній співпраці з Францією. Вони, як правило, виступають за міцні трансатлантичні відносини зі Сполученими Штатами. Також підтримують зважений підхід до Росії, наголошуючи як на діалозі, так і на твердості.

2. Соціал-демократична партія традиційно орієнтується на соціальну справедливість і багатосторонність. Вони часто виступають за більш

незалежну європейську зовнішню політику, прагнучи зміцнити роль ЄС у глобальних справах. Партія також наголошує на правах людини та міжнародній співпраці.

3. Союз 90/Зелені відомі своєю твердою позицією щодо екологічних проблем і прав людини. Вони виступають за зовнішню політику, засновану на сталому розвитку, мирі та роззброєнні. Вони також підкреслюють важливість багатосторонності та глобальної співпраці.

4. Вільна демократична партія відома своєю ліберальною економічною політикою і загалом дотримується прагматичного підходу до зовнішньої політики. Вони, як правило, підтримують вільну торгівлю та міцні трансатлантичні відносини. Партія також наголошує на індивідуальних свободах і правах людини.

Окремі політики в кожній партії можуть мати різні погляди на конкретні питання зовнішньої політики. Крім того, у Німеччині поширені коаліційні уряди, тому зовнішньополітичні рішення часто відображають компроміс між різними партіями.

Хоча економіка Німеччини в основному є ринковою, уряд відіграє ключову роль у її регулюванні, керує програмами соціального забезпечення та сприяє економічній стабільності загалом.

Німеччина має одну з найбільших і найстабільніших ринкових економік у світі, хоч і не володіє великими запасами різних корисних копалин. Лишилися тільки запаси бурого та кам'яного вугілля. Проте у 2019 році уряд Німеччини прийняв рішення до кінця 2038 року відмовитися від використання вугілля для виробництва електроенергії [29].

ФРН дотримується принципів соціальної ринкової економіки, яка об'єднує в собі капіталістичну ринкову економіку з державою добробуту. Ця модель спрямована на забезпечення балансу між економічним зростанням, соціальним добробутом і охороною навколишнього середовища.

Слід зазначити, що Німеччина має високорозвинену та диверсифіковану економіку з великим акцентом на виробництві, особливо в

автомобільному, машинобудівному, фармацевтичному та хімічному секторах. Вона також є лідером в експорті, особливо в машинобудуванні, транспортних засобах, і хімікатах.

Автомобільна промисловість є одним із найважливіших секторів держави, де розташовані головні офіси таких великих компаній, як Volkswagen, BMW і Mercedes-Benz. Ці компанії відомі своїми високоякісними автомобілями та інноваційними технологіями, що робить їх конкурентоспроможними на світовому ринку.

Німеччина також є лідером у виробництві електроніки, побутової техніки. Такі компанії, як Siemens і Bosch, відомі своїм інженерним досвідом і надійною продукцією.

Фармацевтична та хімічна промисловість також є значним внеском в економіку ФРН. Такі компанії, як Bayer і BASF, є основними гравцями в цих секторах, відомі своїми науково-дослідними можливостями.

У поєднанні ці технології можуть призвести до розробки нових цифрових бізнес-моделей і нових розумних продуктів. Наприклад, більш гнучкі виробничі процеси можуть забезпечувати невеликі партії персоналізованих продуктів (наприклад, за допомогою 3D-друку/технології адитивного виробництва) і створення додаткових (цифрових) послуг можна покращити переваги для покупця, як і впровадження прямих продажів на онлайн-платформах [41].

Німеччина є одним із найбільших експортерів у світі, тому значну частину її ВВП становить експорт. Такий успіх зумовлений висококонкурентним виробничим сектором і потужними глобальними торговими мережами. А все тому, що починаючи ще з середини минулого століття і особливо тепер держава експортує тільки готову продукцію, ніякої дешевої сировини. Це не вигідно і не престижно для розвиненої країни [16].

Держава має висококваліфіковану та освічену робочу силу, яка є ключовим фактором її економічного успіху. Авжеж, вона має потужну

систему професійної освіти та навчання, яка допомагає підготувати працівників до кар'єри в різних галузях промисловості.

Інвестиція у потужний і стабільний фінансовий сектор має гарний результат, що проявляється у добре розвиненій банківській та страховій галузях. Даний сектор країни суворо регулюється для забезпечення стабільності та захисту споживачів.

Транспортна система Німеччини відома своєю ефективністю, надійністю та екологічною стійкістю. Країна інвестувала значні кошти в інфраструктуру, щоб забезпечити безперебійне транспортування як людей, так і товарів. Країна володіє мережею судноплавних річок і каналів, включаючи річки Рейн, Ельба та Дунай. Ці водні шляхи використовуються як для вантажних, так і для пасажирських перевезень. Вона також вміщує в собі кілька великих морських портів, включаючи Гамбург і Бремергафен, що є важливими для міжнародної торгівлі.

Серед викликів, спричинених геополітичною напруженістю та млявою світовою економікою у 2023 році, німецькі морські порти зазнали помітних змін у своїх ключових торгових партнерствах. Основним партнером стали Сполучені Штати з вантажообігом 27,9 мільйона тонн, за ними слідує Норвегія з 25,1 мільйона тонн. Швеція, яка замінила Російську Федерацію як головний партнер у 2022 році, забезпечила собі третю позицію у 2023 році з вантажообігом у 23,0 мільйона тонн, демонструючи її постійну важливість у морському партнерстві [45].

Отже, геополітичне розташування Німеччини є центральним чинником у формуванні її іміджу та впливу в Європі та світі. Його центральне положення, як географічно, так і політично, надає йому унікальну роль у формуванні регіональних і глобальних справ.

Зовнішня політика Німеччини будується на кількох теоретичних і методологічних засадах, якими керується її підхід до міжнародних відносин. Ці основи включають в себе:

1. Історичні основи: історія Німеччини, зокрема її досвід у ХХ столітті, глибоко впливає на підхід до її зовнішньої політики. Відданість країни миру, примиренню та європейській інтеграції сформована її минулими діями та бажанням уникнути повторення минулих помилок.

2. Нормативна основа: зовнішня дипломатія Німеччини ґрунтується на таких принципах, як демократія, права людини, верховенство права та багатосторонність. Ці норми закріплені в німецькій конституції та впливають на те, як Німеччина співпрацює з іншими країнами.

3. Інституційні основи: закордонні справи здійснюються різними установами, включаючи Федеральне міністерство закордонних справ і Федеральне міністерство оборони. Ці інститути відіграють вирішальну роль у формулюванні та реалізації зовнішньополітичних рішень.

4. Теоретичні основи: зовнішня політика Німеччини знаходиться під впливом різних теоретичних підходів, зокрема реалізму, лібералізму та конструктивізму. Реалістичні принципи, такі як важливість влади та безпеки, врівноважуються ліберальними ідеями співпраці та взаємозалежності.

5. Методологічні основи: Зовнішня політика Німеччини характеризується методичним і прагматичним підходом. Це включає ретельний аналіз міжнародних подій, консультації з союзниками та партнерами та зосередження на довгострокових цілях.

Загалом зовнішня політика Німеччини характеризується прагненням до міжнародного співробітництва, примирення, багатосторонності та стабільності. Ці теоретичні та методологічні основи допомагають керувати підходом Німеччини до глобальних справ і формувати її взаємодію з іншими країнами. З цієї причини, ФРН бере участь у кількох основних військово-політичних блоках як у Європі, так і в усьому світі. До них належать: Організація Північноатлантичного договору, Європейський союз, Організація Об'єднаних Націй, Організація з безпеки та співробітництва в Європі. Німеччина робить внесок у зусилля колективної оборони та відіграє провідну роль у формуванні політики альянсу.

Влада ФРН шукає рішення для врегулювання таких світових криз, як війна РФ проти України та на Близькому Сході, або наростання протистояння з КНР. Хоче того Німеччина чи ні, але від неї, від четвертої у світі економіки, ЄС та США очікують активнішої ролі у зовнішній політиці. Хоча не всім німцям це до душі [36].

Під час правління Ангели Меркель кілька ключових документів формували зовнішню політику Німеччини. Біла книга 2006 року про політику безпеки Німеччини та майбутнє Бундесверу підкреслила прихильність Німеччини багатосторонності, підкреслюючи важливість інтеграції в НАТО та ЄС.

У цьому контексті «Біла книга Німеччини» 2006 року підтверджує той факт, що, з точки зору німецького керівництва, відповіді на питання німецької та європейської безпеки можуть бути знайдені лише спільно з США [47].

Цей документ також зосереджувався на боротьбі з тероризмом, боротьбі з розповсюдженням зброї масового знищення та забезпеченні енергопостачання, водночас наголошуючи на важливості міцних трансатлантичних відносин.

У 2011 році було представлено Концепцію Федерального уряду щодо запобігання цивільних криз, вирішення конфліктів і постконфліктного світобудування, яка підкреслює важливість превентивних заходів у зовнішній політиці. Він мав на меті посилити можливості Німеччини щодо запобігання конфліктам і врегулювання криз. У Білій книзі про політику безпеки Німеччини та майбутнє Бундесверу від 2016 року підтверджується прихильність Німеччини НАТО та ЄС, спрямована на вирішення нових викликів безпеці, таких як кіберзагрози та гібридна війна. Він також підкреслив роль Німеччини в міжнародних миротворчих і стабілізаційних місіях.

Під керівництвом Олафа Шольца Коаліційна угода 2022 року СДПН, Зелених і СвДП була важливим документом, який окреслив зовнішню політику, що ґрунтується на цінностях і надає пріоритет правам людини, демократії та верховенству права. Угода також підкреслює важливість захисту клімату як центрального елемента зовнішньої політики та підкреслює необхідність зміцнення європейського суверенітету та стратегічної автономії.

Більше того, як Зелені, так і ВДП є помітно більш агресивними щодо Росії та Китаю, що свідчить про те, що новий уряд може проводити більш рішучий зовнішньополітичний курс, який відрізнятиметься від обережного підходу, який визначав перебування Меркель на посаді [43].

Слід додати, що у 2024 році очікується публікація Стратегії національної безпеки. Ця стратегія спрямована на вирішення комплексного середовища безпеки, включаючи військові, економічні та екологічні аспекти. Де фокус саме на реагуванні на нові загрози безпеці, такі як кібервійни та геополітичні зрушення, зміцненні прихильності Німеччини НАТО та ЄС, а також на захисті зміцнення європейського оборонного потенціалу.

Зовнішня політика Ангели Меркель характеризувалася сильним наголосом на трансатлантичних відносинах, підтримці тісних зв'язків із США та забезпеченні активної ролі Німеччини в НАТО. Вона виступала за поглиблення європейської інтеграції та солідарності, особливо під час кризи єврозони, і підтримувала багатосторонність, наголошуючи на ролі Німеччини в міжнародних організаціях, таких як ООН. Енергетична політика також приділяла значну увагу зусиллям щодо забезпечення енергопостачання та переходу на відновлювані джерела енергії.

Вона також підтримувала співпрацю, але тверду позицію щодо Росії, особливо в контексті війни в Україні та суперечливого проекту газопроводу «Північний потік-2» [Merkel].

Хоча між Меркель і Шольцем існує значна послідовність у зовнішній політиці Німеччини, помітні зміни відображають зміну глобальної динаміки та пріоритетів. Термін перебування Меркель був відзначений сильним наголосом на європейській інтеграції, трансатлантичних відносинах, багатосторонності та гуманітарному підході до криз. Шольц, зберігаючи ці основи, приділяє більшу увагу кліматичній дипломатії, економічному суверенітету та викликів безпеці. Ці адаптації гарантують, що зовнішня політика Німеччини залишається чутливою до сучасних глобальних проблем.

Висновки до розділу 1

Отже, дослідження підтверджує, що Німеччина відіграє ключову роль у політичних та економічних процесах Європейського Союзу завдяки своєму географічному розташуванню, економічній могутності та політичному впливу.

Німеччина стикається з труднощами у підтримці стабільного економічного зростання, зокрема через глобальні економічні кризи та внутрішні структурні проблеми.

Внутрішня політична стабільність є ключовим фактором, який впливає на формування зовнішньої політики. Різноманітність регіональних інтересів у федеральній системі може ускладнювати узгодження національної політики.

Німеччина, як лідер ЄС, бере участь у формуванні спільної відповіді об'єднання на кризи. Її економічна міць, геополітичне значення та активна участь у міжнародних організаціях сприяють стабільності та розвитку європейського проєкту. Для подальшого успіху необхідно продовжувати розвивати відновлювану енергетику, підтримувати інтеграцію мігрантів, зміцнювати кібербезпеку, підтримувати малі та середні бізнеси й реформувати освіту. Це дозволить Німеччині ефективно реагувати на сучасні виклики та сприяти процвітанню Європейського Союзу.

РОЗДІЛ 2.

ЗОВНІШНЯ І БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ В ЄВРОПІ

Співпраця між Німеччиною та Європейським Союзом у сфері безпеки та оборони має глибоке історичне коріння, що відображає як прихильність Німеччини європейській інтеграції після Другої світової війни, так і її роль у європейській безпеці, що розвивається.

Рішення Німеччини приєднатися до Європейського Союзу було важливим з кількох причин. По-перше, це ознаменувало вирішальний крок у зусиллях країни з примиренням після Другої світової війни, демонструючи її прагнення сприяти миру та стабільності в Європі. По-друге, членство в ЄС забезпечило Німеччині доступ до великого єдиного ринку, що сприяло економічному зростанню та полегшувало вільний рух товарів, послуг, капіталу та людей. По-третє, це посилило політичний вплив Німеччини в Європі, дозволяючи їй формувати політику та напрямки ЄС. Крім того, членство в ЄС сприяло безпеці Німеччини, інтегруючи її в ширшу систему європейської безпеки. Зрештою, вступ до ЄС підтвердив відданість Німеччини демократичним цінностям, правам людини та верховенству права, вирівнявши її з іншими європейськими націями, які поділяли ці фундаментальні принципи.

Після Другої світової війни Німеччина спочатку була виключена з участі у військових альянсах через побоювання щодо її переозброєння та потенціалу агресії. Проте, коли Західна ФРН перетворилася на стабільну демократію та прагнула зробити свій внесок у європейську безпеку, вона почала відігравати більш активну роль у обороні Європи.

Німці були, мабуть, єдиною нацією, яка так палко і з таким натхненням сприйняла єдину Європу як заміну своїй зруйнованій після Другої світової війни національній ідентичності та національних традицій. З самого початку

ні в одній іншій країні континенту не було людей, що настільки переконливо вірили в Європу і пов'язували з нею своє майбутнє[24, с. 154].

Перші кроки до європейської інтеграції були зроблені зі створенням Європейського об'єднання вугілля та сталі (ЄОВС) у 1951 році, яке мало на меті об'єднати ресурси вугілля та сталі своїх країн-членів (Бельгії, Франції, Італії, Люксембургу, Нідерландів та Західна Німеччина) під спільною владою. Після ЄОВС було створено Європейське економічне співтовариство (ЄЕС) і Європейське співтовариство з атомної енергії (Євратом) через Римський договір у 1957 році.

Співпраця Німеччини з її європейськими партнерами ґрунтувалася на спільному баченні єдиної та мирної Європи. Відданість країни європейській інтеграції також була зумовлена її бажанням подолати своє минуле та утвердитися як відповідальний член міжнародної спільноти. Тому протягом багатьох років Німеччина була ключовим прихильником подальшої європейської інтеграції, підтримуючи ініціативи щодо поглиблення економічної, політичної та оборонної співпраці між державами-членами ЄС. Сильна економічна позиція Німеччини в ЄС також зробила її рушійною силою зусиль зі зміцнення ролі ЄС як глобального актора.

Західна Німеччина стала також членом-засновником НАТО у 1949 році, об'єднавшись із США та іншими західноєвропейськими країнами проти Радянського Союзу та Східного блоку.

Таким чином, після тривалих дискусій і дебатів, 4 квітня 1949 року відбулося підписання Північноатлантичного договору. У найбільш відомій статті 5 цього Договору йдеться про те, що нові союзники вважатимуть «збройний напад на одну або кількох із них ... нападом на них усіх», а також що після такого нападу будь-яка країна – член Альянсу зможе вжити у відповідь «таких заходів, які вона вважатиме за доцільне, включаючи застосування збройної сили». Відзначимо, що у статтях 2 і 3 Договору були сформульовані важливі цілі, що не були безпосередньо пов'язані із загрозою нападу. Так, у статті 3 закладено основу співробітництва у галузі

боєготовності збройних сил країн-членів, а стаття 2 надає повноваження для розбудови невійськового співробітництва [10].

Присутність американських військ у Західній Німеччині, як частина оборонної стратегії НАТО, була ключовим елементом архітектури безпеки в Європі часів холодної війни.

Будівництво Берлінської стіни значно загостило відносини між США і Радянським Союзом. США рішуче засудили стіну як символ комуністичного гніту та порушення прав людини.

Берлінська стіна стала потужним символом розколу між Сходом і Заходом, а її будівництво поглибило розрив між двома наддержавами. Лише в 1989 році стіна нарешті впала, що означало кінець холодної війни, возз'єднання Німеччини та початок для створення унікального простору миру та процвітання.

Послідовність і незмінність європейської політики ФРН у нових умовах підтвердив федеральний канцлер ФРН Гельмут Коль у своїй першій заяві після об'єднання. Проте реалізувати зроблені заяви виявилось складніше, ніж очікував уряд об'єднаної Німеччини. Гострота та багатогранність проблем, які виникли в процесі розбудови єдиної держави, необхідність розробки нової зовнішньополітичної стратегії обмежували можливості ФРН [11], – зауважує С. Кротюк.

При цьому, возз'єднання Німеччини викликало занепокоєння серед деяких її сусідів і в НАТО щодо наслідків для європейської безпеки та балансу сил. У свою чергу, ФРН підтвердила власну прихильність до НАТО та партнерству з США, а також намагалася послабити хвилювання та зміцнити довіру зі своїми сусідами, особливо у Східній Європі. Деякі з ключових способів, якими Німеччина намагалася зменшити ці занепокоєння, включають:

1. Договір про остаточне врегулювання по відношенню до Німеччини 1990 року був підписаний двома німецькими державами, Радянським Союзом, Сполученими Штатами, Сполученим Королівством і Францією,

проклав шлях до возз'єднання Німеччини, у якому вони розглянули основні проблеми безпеки. Він підтвердив кордони Німеччини як лінію Одер-Нейсе (з Польщею) і західний кордон колишньої Німецької Демократичної Республіки (з Чеською Республікою), надаючи впевненість її сусідам.

2. Ostpolitik, або Східна політика, була вирішальною зовнішньою стратегією Західної Німеччини, яка пізніше продовжила свою діяльність під керівництвом об'єднаної ФРН та була покликана зміцнити відносини з націями Східної Європи, особливо з країнами Східного блоку. Вона була започаткована канцлером Західної Німеччини Віллі Брандтом наприкінці 1960-х років. На думку її творців (Брандт став Нобелівським лауреатом миру 1971 р.), основою майбутнього миру в Європі мають стати міцні торговельні зв'язки між країнами Західної і Східної Європи. Відтоді ФРН стала найбільшим імпортером радянських товарів у Європі. Водночас у самій ФРН була доволі сильна опозиція такому зовнішньополітичному курсу країни, і Брандт 1972 року опинився під загрозою «вотуму недовіри». Цілком очевидно, що це було пов'язано також із тим, що в цей час у ФРН лише починали «примирятися» зі своїм нацистським минулим [28], - зауважує С. Стельмах.

Ця політика ознаменувала значний відхід від попередньої позиції Німеччини, зокрема щодо її офіційного визнання кордонів після Другої світової війни.

Основною метою Ostpolitik було вирішення гуманітарних проблем, зокрема покращення умов проживання німців у Східній Європі, також у Польщі та колишній Чехословаччині, Цей підхід передбачав сприяння культурному обміну та захист прав етнічних німців. Завдяки низці ключових угод, таких як Основний договір зі Східною Німеччиною в 1972 році та наступні договори з Польщею та Радянським Союзом, Ostpolitik зробив значний внесок у послаблення напруженості в Європі.

3. Німеччина також проводила політику військової стриманості, закріплену в її конституції, яка обмежувала розмір і можливості її збройних

сил. Ця політика мала на меті усунути занепокоєння щодо німецького мілітаризму та сприяти стабільності в Європі.

4. На додачу до всього вищезгаданого, ФРН працювала над зміцненням своїх двосторонніх відносин з державами лідерами, до складу яких входять Сполучені Штати. У свою чергу, це включало співпрацю у питаннях безпеки, наприклад участь у місіях НАТО та боротьбу з тероризмом, а також економічне партнерство, культурний обмін.

У своїй промові Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг наголосив на важливості трансатлантичного співробітництва для підтримки світу та стабільності, наданих Сполученими Штатами Європейському Союзу та Німеччині, зазначивши: «Возз'єднання Німеччини і Європи було б неможливе без гарантій безпеки з боку США. І подальша європейська інтеграція стала можливою під парасолькою безпеки, наданою НАТО. Для країн Центральної і Східної Європи членство в НАТО стало першим кроком до інтеграції в євроатлантичну родину. Рушієм демократії і реформ. Кроком до подальшого процвітання. І прекурсором до членства в ЄС. НАТО і Європейський союз – це два боки однієї медалі. Незамінні партнери для миру і процвітання у Європі. Будь-яка спроба віддалити Європу від Північної Америки не лише послабить трансатлантичний Альянс, вона також створює ризик розділення самої Європи...» [4].

5. Мирне возз'єднання Німеччини, досягнуте шляхом переговорів, а не військової сили, допомогло пом'якшити занепокоєння щодо німецької агресії та експансіонізму. Сусіди та міжнародне співтовариство пильно стежили за процесом возз'єднання, забезпечуючи його прозорість і мирність.

Загалом возз'єднання Німеччини вплинуло на зміцнення її відносини із Сполученими Штатами, оскільки обидві країни працювали разом, задля стабільного та не войовничого стану в Європі та за її межами. Сполучені Штати залишаються ключовим союзником і партнером Німеччини, і дві країни продовжують тісно співпрацювати з широкого кола питань, включаючи безпеку, торгівлю та глобальні виклики.

Передова європейська держава брала активну участь у різноманітних угодах, акціях і наступальних операціях, пов'язаних із колективною обороною НАТО, міжнародними миротворчими місіями, прикладаючи усі можливі зусилля. Наприклад, місії та операції НАТО, включаючи Сили в Косово (KFOR), Міжнародні сили сприяння безпеці (ISAF) в Афганістані та Посилена передова присутність (EFP) у Східній Європі. Німеччина також підтримує зусилля НАТО спрямовані на адаптацію до нових викликів безпеці, таких як кіберзагрози та гібридна війна, беручи участь в ініціативах і навчаннях альянсу.

У Боснії та Герцеговині залишається один із військових штабів Альянсу. Політична роль Альянсу посилилася. Водночас обсяг його оперативної діяльності було зменшено. Європейський Союз відповідає за повсякденну безпеку, в той час як НАТО зосереджує свою увагу на оборонній реформі Боснії та Герцеговини та підготовці країни спочатку до участі в ПЗМ, а у перспективі -- до членства в Альянсі. Штаб НАТО у Боснії та Герцеговині, очолюваний однозірковим генералом США, якому підпорядковано 150 військових, займається також антитерористичною діяльністю, затриманням осіб, що підозрюються у військових злочинах, та збором розвідувальної інформації [3, с. 4].

Необхідно підкреслити і те, що ФРН взяла на себе зобов'язання збільшити витрати на оборону та модернізувати свій військовий потенціал, щоб досягти цілей НАТО та посилити європейський оборонний потенціал. Тому протягом останніх років оборонний бюджет Німеччини поступово збільшується, і країна інвестує у виробництво зброї, боєприпасів і нове обладнання.

Зазначається, що Міністр оборони ФРН Борис Пісторіус наполягає на виділенні додаткових коштів у фінансовому плані на 2024 рік, що підвищить загальну суму виділених коштів до 60 мільярдів євро [7].

У нашому дослідженні питання глобалізації трансатлантичних відносин є досить актуальним. Ці відносини розвиваються

трансформаційними процесами під впливом конкретних зовнішніх і внутрішніх факторів, які безпосередньо впливають на розвиток кожного аспекту відносин між США та Німеччиною.

Німеччина пам'ятає про свій історичний контекст і прагне уникати дій, які можуть сприйматися як провокативні або підривні для встановленої системи безпеки. На сьогоднішній день Німеччина не може, та і не прагне проводити зовнішню політику та політику безпеки і оборони країни, що йде врозріз з політикою НАТО, ЄС і США. На сьогодні Німеччину цілком влаштовує залишатися під прикриттям НАТО, яке гарантує безпеку, тому вона йде по шляху «розумного самообмеження» [6, с. 68].

Поряд з тим, оцінка майбутніх перспектив стратегічної співпраці Німеччини зі США та її ролі в НАТО передбачає розгляд кількох ключових факторів, включаючи розвиток загроз безпеці, стан трансатлантичних відносин і ширші зовнішньополітичні цілі Німеччини.

Центральна європейська держава стикається з низкою загроз безпеці, що постійно розвиваються, включаючи тероризм, кібератаки та регіональну нестабільність. Майбутня співпраця із США та НАТО, ймовірно, буде зосереджена на протидії цим загрозам шляхом посиленого обміну розвідданими, заходів кібербезпеки та спільних військових навчань. Наприклад, участь Німеччини в посиленій передовій присутності НАТО у Східній Європі є відповіддю на зростання напруженості у відносинах з Росією.

Останніми роками трансатлантичні відносини зіткнулися з певними проблемами та непорозумінням, включаючи розбіжності щодо торгівлі, витрат на оборону та зміни клімату.

Торговельні питання, включно з тарифами, запровадженими США на імпорт сталі та алюмінію, були джерелом напруги. Німеччина, як великий експортер, постраждала від цих тарифів і закликала до заснованої на правилах системи міжнародної торгівлі.

Слід додати, що газопровід «Північний потік-2», який мав транспортувати природний газ з Росії до Німеччини, став також джерелом розбіжностей. США висловили занепокоєння, що трубопровід посилить залежність Європи від російських енергоносіїв і підірве енергетичну безпеку Європи. Німеччина стверджувала, що проект є комерційно життєздатним і допоможе задовольнити її енергетичні потреби. США розглядали трубопровід як геополітичну зброю в руках Росії, тому ввели санкції, щоб захистити енергетичну безпеку Європи. Однак Німеччина оголосила про припинення сертифікації трубопроводу через вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року. У результаті трубопровід так і не запрацював [52].

Крім того, вихід США з ядерної угоди з Іраном, також відомої як Спільний всеосяжний план дій, був зустрінутий з розчаруванням Німеччини та інших європейських підписантів. Німеччина намагалася врятувати угоду та зберегти свої економічні зв'язки з Іраном, що призвело до розбіжностей у підходах із США, які запровадили санкції проти Ірану.

Хоча обидві країни визнають важливість вирішення проблеми зміни клімату, у цьому питанні також існували відмінності в підходах. Німеччина була рішучим прихильником міжнародних кліматичних угод, таких як Паризька угода, тоді як США за рішенням експрезидента Дональда Трампа вийшли з угоди, що призвело до розбіжностей у кліматичній політиці. Проте у 2021 році «20 січня, у свій перший день перебування на посаді, президент Байден підписав документ щодо повернення Сполучених Штатів до Паризької угоди. Відповідно до умов угоди, США сьогодні офіційно знову стають стороною (угоди – ред.)» [38], - зауважив глава Держдепартаменту США.

Слід зазначити, що закінчення холодної війни та возз'єднання Німеччини в 1990 році призвели до переоцінки механізмів європейської безпеки. Підписання Німеччиною Єдиного європейського акту в 1986 році розчистило шлях для Маастрихтської угоди, яка була підписана в 1992 році і заснувала Європейський Союз.

В цей період Франція та Німеччина висувають декілька спільних амбітних ініціатив. Першою з них стало створення спільного Європейського корпусу на основі існуючої франко-німецької бригади під Французьким керівництвом, який би включав сили інших європейських країн. Ця військова одиниця мала бути підзвітною Західноєвропейському Союзу, який, у свою чергу, знаходився б у розпорядженні ЄС. Цей крок став початком для створення автономних європейських збройних сил, що й досі триває. Іншою ініціативою стало створення єдиної європейської валюти - євро. Відмова Німеччини від власної валюти - дойчмарки, найстабільнішої в Європі, стала доказом того, що вони бачить своє майбутнє в єдиній європейській спільноті [50, с. 94].

Після Маастрихтського договору німецько-французьке співробітництво у сфері безпеки та оборони поглибилося. Дві країни працювали разом над посиленням обороноздатності ЄС, включаючи розробку Європейської системи безпеки та оборони та створення Європейського оборонного агентства.

Декларація Сен-Мало 1998 року стала важливим моментом у європейській оборонній співпраці. Вона була видана 4 грудня 1998 року прем'єр-міністром Великобританії Тоні Блером і президентом Франції Жаком Шираком у Франції, у місті Сен-Мало. Декларація мала на меті посилити європейську безпеку та оборону шляхом встановлення рамок для більш тісної співпраці між Великою Британією та Францією. Незважаючи на те, що Німеччина не була безпосередньо залучена до цієї декларації, підтримка Німеччиною ініціативи та її подальша участь у розробці Європейської політики безпеки та оборони мали важливе значення для просування європейського оборонного партнерства. Позиція Німеччини вплинула на формулювання та напрямок декларації, забезпечивши наголошення на взаємодоповненні з НАТО, а не на конкуренції.

Ключові пункти декларації включали:

1. Спільний європейський військовий потенціал. Декларація закликала до розробки Європейської політики безпеки та оборони, щоб дозволити ЄС приймати рішення та діяти з питань безпеки, включаючи можливість автономних дій, коли НАТО не захоче брати в цьому участь.

2. Партнерство з НАТО. Звернули увагу на тому, що це має бути зроблено таким чином, щоб доповнити ролі НАТО та ЗЄС (Західноєвропейського Союзу), гарантуючи, що ЄС може діяти незалежно, якщо це необхідно, але в партнерстві з НАТО .

3. Сили швидкого реагування.: Декларація пропонувала створити європейський потенціал для автономних дій, підкріплений надійними військовими силами, здатними швидко реагувати на кризи та брати участь в операціях у будь-якій точці світу.

Відтоді Німеччина та Франція продовжують тісно співпрацювати, зокрема беручи участь у військових місіях та операціях під проводом ЄС.

Декларація Сен-Мало заклала основу для подальшого розвитку Європейської політики безпеки та оборони, яка згодом перетворилася на Спільну політику безпеки та оборони відповідно до Лісабонського договору Європейського Союзу.

Лісабонський договір 2009 року ще більше посилив обороноздатність ЄС, забезпечивши постійне структуроване співробітництво у сфері оборони.

Причому ЄС зможе займатися не лише миротворчою діяльністю, що робив і раніше, а й допомагати третім країнам в боротьбі з тероризмом на їхній території. Дії ці відбуваються на основі рішення Ради, яке ухвалюється одноголосно за пропозицією Верховного представника Союзу з зовнішніх справ і політики безпеки чи за ініціативи держави-члена [35, с. 384]

Лісабонська угода запровадила ще кілька ключових змін до архітектури безпеки Європейського Союзу, спрямованих на підвищення його здатності реагувати на виклики безпеці. Він створив роль Вищого представника Союзу із закордонних справ і політики безпеки, який також виконує функції віце-президента Європейської комісії, щоб оптимізувати процес прийняття рішень

і покращити узгодженість зовнішніх дій ЄС. Договір також зміцнив Спільну політику безпеки та оборони ЄС, запровадивши можливість постійного структурованого співробітництва (PESCO) між державами-членами для оборонної інтеграції та посиливши роль Європейського оборонного агентства (EDA) у підтримці оборонних можливостей. Крім того, було запроваджено положення про солідарність, яке передбачає надання допомоги в масштабах усього ЄС у разі терористичної атаки, природної чи техногенної катастрофи або надзвичайної ситуації поза контролем держави-члена.

Створення Європейської служби зовнішніх дій також було частиною договору, спрямованого на підтримку вищого представника/віце-президента у здійсненні зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. Договір ще більше зміцнив спроможність ЄС надавати гуманітарну допомогу та цивільний захист, а також підкреслив важливість співпраці та консультацій між ЄС і НАТО.

Вступивши в силу 1 грудня 2009 р. Лісабонський договір відкрив сучасний етап діяльності ЄС із врегулювання криз. 1 грудня 2010 року почала роботу Європейська служба зовнішніх дій, поява якої дозволила консолідувати процеси планування операцій ЄПБО і їх управління. Включення в ДЄС положення про ЄОА підвищувало статус агентства і служило політичним підживленням для військовопромислового співробітництва всередині ЄС. Таким чином, до 2011 р. будівництво антикризового механізму Європейського Союзу було в цілому завершено, і аж до теперішнього часу він не зазнав істотних інституційних змін [34].

Загалом, Лісабонська угода мала на меті покращити здатність ЄС вирішувати виклики безпеці шляхом удосконалення його інституційної бази, зміцнення його оборонних можливостей та сприяння більшій співпраці між державами-членами у сфері безпеки та оборони.

Ідеологічне ставлення німців до Європейського Союзу (ЄС) загалом позитивне, з сильною підтримкою ролі ЄС у просуванні миру, стабільності та

процвітання в Європі. Багато німців розглядають ЄС як важливу основу для співпраці.

Німеччина, як країна, яка отримала значну вигоду від членства в ЄС, також схильна до прагматичного підходу, зосереджуючись на економічних перевагах і можливостях політичної співпраці, які пропонує ЄС. Однак у ФРН також можна спостерігати за критикою та дискусіями щодо певних аспектів ЄС, таких як його дефіцит демократії, бюрократична складність та розподіл витрат і вигод між державами-членами.

Занепокоєння щодо аспектів політики безпеки ЄС часто обертається навколо кількох ключових питань. Однією з першочергових проблем є потенційна ерозія національного суверенітету, дехто побоюється, що глибша інтеграція у сфері безпеки та оборони може призвести до зменшення контролю над військовими рішеннями та стратегіями. Крім того, залишаються сумніви щодо ефективності ініціатив ЄС у сфері безпеки, таких як Спільна політика безпеки та оборони, особливо щодо їх здатності протистояти сучасним викликам безпеці, таким як тероризм, кіберзагрози та гібридна війна.

Інша сфера, яка викликає занепокоєння, пов'язана з розподілом ресурсів, оскільки критики сумніваються в тому, чи ефективно та результативно використовуються ресурси, виділені на оборонні ініціативи ЄС. Крім того, координація з НАТО вважається надзвичайно важливою, враховуючи часткове членство між двома організаціями. Забезпечення безперервної співпраці та уникнення дублювання зусиль є найважливішими. Крім того, різноманітні політичні пріоритети та інтереси безпеки між державами-членами ЄС іноді можуть перешкоджати розвитку злагодженого та єдиного підходу до політики безпеки. Нарешті, тривають дебати щодо демократичної підзвітності та прозорості ініціатив ЄС у даній сфері, дехто стверджує, що їм бракує достатнього та громадського контролю. Ці занепокоєння підкреслюють складний характер політики безпеки ЄС і

проблеми, пов'язані з балансуванням національних інтересів із зусиллями колективної безпеки.

Дослідження Європейської ради з питань зовнішніх відносин показало, що населення не проти інтеграції у цій сфері, розуміючи під посиленням співробітництва – безпеку. Адже виклики, що постали перед ЄС – міграційна криза, тероризм, російська агресія, торговельні війни з США та економічна експансія Китаю – свідчать, що Європа втягнута в латентні конфлікти. Якщо європейські лідери готові формувати спільну політику, яка захищатиме інтереси саме громадян, вони її підтримають [37].

Німеччина має значний військовий потенціал, що робить її ключовим гравцем у місіях безпеки та оборони ЄС. Однією з сильних сторін Німеччини є її добре оснащена та професійна армія, яка має сучасне обладнання та добре навчених кадрів. Німеччина також має потужну промислову базу, що дозволяє їй надавати передові технології та обладнання для місій ЄС. Крім того, географічне розташування Німеччини в центрі Європи робить її стратегічно важливою для оборонних зусиль ЄС.

ФРН бере активну участь у різноманітних місіях ЄС, включно з тими, які спрямовані на врегулювання криз, підтримання миру та безпеку на морі. Наприклад, Німеччина надала війська для місій ЄС на Балканах, в Африці та Середземномор'ї, демонструючи свою відданість європейській безпеці.

Однак є сфери, де військовий потенціал Німеччини можна було б покращити. Однією з сфер є витрати на оборону, де Німеччину критикують за недосягнення цілі НАТО щодо витрат на оборону у розмірі 2% ВВП. Хоча Німеччина збільшила свій оборонний бюджет за останні роки, можливо, знадобляться додаткові інвестиції для посилення її військового потенціалу.

Співпраця Німеччини з ЄС у сфері безпеки та оборони має важливі наслідки для її відносин зі Сполученими Штатами та НАТО. З одного боку, є сфери узгодження, такі як спільні інтереси безпеки та потенціал для взаємного доповнення зусиль ЄС і НАТО. Участь Німеччини в місіях ЄС і НАТО з врегулювання криз і миротворчості демонструє її прихильність

колективній безпеці. Крім того, співпраця у сфері кібербезпеки є сферою, де Німеччина, ЄС і НАТО можуть ефективно співпрацювати, враховуючи спільне сприйняття загроз і важливість боротьби з кіберзагрозами.

Однак існують також потенційні області розбіжностей. Підтримка Німеччиною європейської стратегічної автономії, спрямована на посилення здатності ЄС діяти незалежно в питаннях безпеки та оборони, потенційно може розходитися з інтересами США та НАТО. Якщо Німеччина надаватиме пріоритет оборонним ініціативам ЄС над зобов'язаннями НАТО, це може погіршити її відносини зі Сполученими Штатами та іншими союзниками по НАТО. Ефективна координація та комунікація між ЄС, Німеччиною та НАТО матиме вирішальне значення, щоб уникнути дублювання зусиль і забезпечити узгоджений підхід до безпеки та оборони.

Найбільша ж загроза для Європи, на думку видання, у тому, що США має значно потужну ядерну зброю — 5000 боєголовок. У Європі ядерні країни — це Велика Британія та Франція. Але вони не покривають американські запаси. У цих двох країн разом 500 ядерних боєголовок. Британська зброя закріплена за НАТО, але її використання керується з Америки. Натомість Франція на власний розсуд може застосовувати свої ядерні запаси — вони поза зобов'язаннями НАТО. Міністр фінансів Німеччини Крістіан Лінднер закликав переосмислити європейські ядерні домовленості [12].

Загалом, незважаючи на те, що Німеччина має значний військовий потенціал і зробила значний внесок у безпеку та оборону ЄС та є сфери, де можна було б зробити покращення для подальшого посилення її ролі в європейській безпеці.

Поглиблене співробітництво в галузі досліджень і розробок, спільні закупівлі військового обладнання, а також покращений обмін інформацією та співробітництво в розвідувальній діяльності можуть посилити безпеку та обороноздатність ЄС. Крім того, більш активна співпраця у підготовці та

навчаннях може покращити оперативну сумісність між збройними силами держав-членів ЄС.

Майбутнє співпраці між Німеччиною та ЄС у сфері безпеки та оборони, ймовірно, включатиме глибшу інтеграцію, посилення військового потенціалу та більшу увагу до європейської стратегічної автономії.

Безпека в Європі без підтримки Сполучених Штатів цілком можлива, але це вимагатиме суттєвих змін у існуючій системі безпеки. Історично Сполучені Штати були опорою європейської безпеки, забезпечуючи значну військову присутність і лідерство в НАТО. Щоб досягти безпеки без Сполучених Штатів, європейським країнам спершу потрібно було б значно підвищити свою обороноздатність. Це передбачатиме значні інвестиції у військові ресурси та технології, щоб вони могли ефективно стримувати потенційні загрози та реагувати на них. Крім того, європейським країнам потрібно буде поглибити свою оборонну співпрацю, що потенційно призведе до більш інтегрованої та єдиної європейської оборонної структури. Така зміна вимагала б подолання політичних, інституційних та матеріально-технічних проблем.

Крім того, необхідно буде переглянути роль існуючих інституцій безпеки, таких як НАТО. Європейським країнам, ймовірно, доведеться взяти на себе більше відповідальності за власну безпеку в рамках цих інституцій або за допомогою нових домовленостей. Зрештою, дипломатичні зусилля також відіграватимуть вирішальну роль, оскільки європейським країнам потрібно буде будувати міцні стосунки та союзи для зміцнення своєї безпеки.

Німеччина, як один із засновників ЄС, відіграла вирішальну роль у його створенні та ранньому розвитку. Незважаючи на руйнування, спричинені Другою світовою війною, Німеччина була сповнена рішучості відновити та інтегруватися в європейське співтовариство. Економічне відновлення та швидке зростання країни у післявоєнний період значною мірою сприяли успіху європейського проекту.

За останні десятиріччя Європейський Союз зіткнувся з низкою криз, які перевірили його єдність, стійкість і здатність ефективно реагувати на складні виклики. Серед них виділяються: криза єврозони, пандемія COVID-19, поживавлення сепаратистських і націоналістичних рухів і криза мігрантів 2015 р. Ці проблеми не лише мали глибокі економічні, політичні та соціальні наслідки для держав-членів ЄС, але й поставили під питання майбутній напрямок європейської інтеграції та співпраці.

Криза єврозони мала кілька основних причин. Глобальна фінансова криза 2008 року серйозно вплинула на європейські економіки, що призвело до рецесії в багатьох країнах. По суті, криза виникла через крах ринку житла в Сполучених Штатах, викликаний слабкими стандартами кредитування та розповсюдженням складних фінансових інструментів, таких як іпотечні цінні папери та забезпечені боргові зобов'язання. Нічим не гарантоване життя в борг однієї із найбільших світових економік та її неспроможність розрахуватись із банками, поклато початок обвалу американської економіки. Ланцюгова реакція спричинила величезні економічні шоки і в нашій країні: фінансова криза вдарила по більшості галузей, але, насамперед, по ринку нерухомості [13, с. 58].

Наслідки кризи були масштабними. Великі фінансові установи, включно з американським інвестиційним банком Lehman Brothers, розвалилися під вагою токсичних активів, тоді як інші балансували на межі краху, що призвело до необхідності масштабної допомоги уряду, щоб запобігти повному фінансовому краху.

Наступна хвиля економічного спаду супроводжувалася зануренням країни в рецесію, підвищенням рівня безробіття та підірванням довіри споживачів і бізнесу. Уряди в усьому світі намагалися стабілізувати фінансові ринки, вливаючи ліквідність у систему та впроваджуючи певні заходи, щоб прискорити економіку, що зупинилася.

Одночасно у Європі, єврозона зіткнулася з глибокою борговою кризою, яка призвела до того, що такі країни, як Греція, Ірландія, Іспанія та

Португалія, почали боротися з неприйнятним рівнем боргу та шукати фінансової допомоги від міжнародних організацій.. Ринки, що розвиваються, також відчули на собі потрясіння, переживаючи уповільнення зростання через зниження попиту на експорт і втечу капіталу.

Економічний успіх Німеччини на тлі економічних проблем в інших країнах євросони можна пояснити її підвищенням конкурентоспроможності в результаті реформ ринку праці, здійснених ще у 1990-х роках. Ці реформи були спрямовані на зниження витрат виробництва без девальвації німецької валюти.

Криза конкурентоздатності європейських країн та доступ до дешевих кредитних ресурсів в рамках євросони призвели до утворення дисбалансу фінансових рахунків країн євросони та накопичення великих публічних та приватних боргів [26].

Також криза призвела до перегляду фінансового регулювання, і багато країн запровадили реформи, щоб зміцнити свої фінансові системи та запобігти майбутнім кризам.

Німеччина під керівництвом канцлера Ангели Меркель виступала за заходи жорсткої економії як спосіб подолання кризи. ФРН вважала, що для відновлення довіри в євросоні необхідні фіскальна дисципліна та структурні реформи.

Слід зазначити, що Німеччина брала участь у створенні ESM у 2012 році, постійного фонду порятунку для країн євросони, які зіткнулися з фінансовими труднощами. Антикризовий фонд був розроблений для надання фінансової допомоги країнам в обмін на реформи.

Найбільша та найпотужніша в економічному відношенні країна євросони, відіграла значну роль у розробці та реалізації Фіскального пакту. Договір про стабільність, координацію та управління в економічному та валютному союзі, є міжурядовою угодою, спрямованою на забезпечення більшої фіскальної дисципліни та координації між країнами євросони. Він був підписаний у 2012 році з метою запобігання майбутнім кризам і

зміцнення економічного управління в євроні. Згідно з Фіскальним пактом, країни-підписанти зобов'язуються підтримувати бюджетний дефіцит нижче 3% ВВП і рівень державного боргу нижче 60% ВВП. Країни, які не досягають цих цілей, підпадають під санкції та виправні заходи.

У свою чергу, Німеччина була рішучим прихильником жорсткіших фіскальних правил і більшої координації економічної політики між членами євроні. Тому Ангела Меркель, зокрема, наполягала на Фіскальному пакті як частині зусиль її уряду щодо усунення основних причин кризи євроні та відновлення довіри до економічної стабільності.

Паралельно з кризою євроні ЄС став свідком відродження сепаратистських і націоналістичних рухів у кількох державах.

На думку американської дослідниці Меті Спенсер, яку вона висунула у своїй роботі «Separatism: democracy and disintegration» одним з головних факторів, які спричиняють виникнення сепаратизму – національна ідентичність. Саме національна ідентичність є рушійним фактором практично всіх сепаратистських тенденцій, але ця проблема стає більш актуальною коли формування цієї національної ідентичності проходить під впливом зовнішніх факторів. У такому випадку сепаратизм може бути своєрідною відповіддю на утиски та пригноблення етнічної групи [51, с. 15].

У таких регіонах, як Каталонія в Іспанії, Фландрія в Бельгії та Шотландія у Сполученому Королівстві, заклики до незалежності ставали все гучнішими, кидаючи під сумнів територіальну цілісність країн-членів ЄС і піднімаючи питання про здатність ЄС прийняти різноманітні національні ідентичності в рамках спільних цінностей та цілі. Ці рухи викликали почуття невдоволення традиційними політичними елітами, економічну нерівність і передбачувану загрозу культурній ідентичності, створюючи значний виклик для прихильності ЄС єдності та солідарності.

Незважаючи на те, що Німеччина та ЄС здебільшого дотримувалися безстороннього підходу до цих внутрішніх справ, вони також наголошували

на важливості дотримання верховенства права, поваги до демократичних принципів і пошуку мирного вирішення цих конфліктів.

Німеччина та ЄС загалом поважали суверенітет Іспанії у питанні з Каталонією, розглядаючи його як внутрішню справу. Проте вони також наголосили на необхідності діалогу та мирного вирішення конфлікту. Прагнення до незалежності має глибоке історичне коріння, але воно набрало обертів на початку 21 століття через невдоволення щодо таких питань, як фінансова автономія та культурне визнання.

Слід зазначити, що каталонський сепаратизм, окрім лінгвістичного, має економічне підґрунтя: населення регіону складає 16% населення королівства, але виробляє 23% ВВП; економічне зростання Каталонії – 3,3% на рік. Відтак, прагнення жителів регіону до розширення автономії є обґрунтованими [21].

Після референдуму про незалежність 2017 року, який іспанський уряд визнав незаконним, Німеччина та ЄС підтримали зусилля іспанського уряду щодо дотримання верховенства права та іспанської конституції. Референдум спровокував політичну кризу, яка призвела до встановлення прямого правління Мадридом і арешту лідерів Каталонії. Незважаючи на ці невдачі, рух за незалежність залишається активним із постійними закликами до діалогу та переговорів з іспанським урядом.

Подібно до ситуації з Каталонією, Німеччина та ЄС утрималися від прямого втручання у конфлікт Фландрії та Валлонії. Проте вони заохочували діалог і примирення між двома регіонами, наголошуючи на важливості поваги до єдності та територіальної цілісності Бельгії в рамках ЄС.

Особливо турбує Євросоюз ситуація в Бельгії, на території якої може з'явитися нова держава – фламандськомовна Фландрія, а франкомовна Валлонія може приєднатися до Франції, тому що в Брюсселі розташовані офіси багатьох міжнародних організацій, зокрема ЄС і НАТО. Аналітики пов'язують нинішню кризу бельгійської державності з останньою світовою економічною кризою, яка уповільнила темпи економічного розвитку як

країни в цілому, так і Фландрії, збільшила розміри зовнішнього боргу держави. Така ситуація знову активізувала конфлікт між Фландрією та Валлонією [2, с. 6].

Отже, проблема фламандської незалежності залишається спірною та невирішеною в бельгійській політиці.

У Сполученому Королівстві було кілька просепаратистських і націоналістичних рухів, і Шотландія є одним із найвидатніших прикладів. В останні десятиліття Шотландська національна партія очолила поштовх до незалежності Шотландії. Ця партія стверджує, що Шотландія має бути незалежною країною, окремою від Сполученого Королівства, щоб переслідувати власні політичні, економічні та соціальні цілі.

У Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії проблема регіоналізації набула особливої гостроти ще у середині минулого століття. Це пояснюють тією обставиною, що складові Королівства (Шотландія, Уельс, Північна Ірландія) ще у 1960-ті роки почали активно висувати аргументовані претензії до центрального уряду, вимагаючи розширення своїх владних компетенцій та децентралізації прийняття рішень [9].

Зростання популярності Шотландської національної партії призвело до референдуму про незалежність Шотландії у 2014 році, де вона проголосувала за те, щоб залишитися частиною Сполученого Королівства з перевагою 55% проти 45%. Однак це питання залишалось суперечливим, оскільки Шотландія продовжує підтримувати ідею відокремлення.

Сутність проблеми зводиться до того, що вихід з Об'єднаного Королівства має супроводжуватись здатністю економіки Шотландії існувати та процвітати самостійно. Тим паче, здобуваючи незалежність, Шотландія може стати членом Європейського союзу та отримати більше можливостей для майбутнього розвитку її економіки. Слід зазначити, що національна мрія шотландців на сьогодні здобувається у сфері політики без збройної боротьби та тероризму, тобто мирним шляхом.

Загалом Німеччина та ЄС не брали безпосередньої участі в подоланні цих сепаратистських рухів у Сполученому Королівстві, але вони підтримували мирний і демократичний процес вирішення цих проблем. Під час референдуму про незалежність Шотландії у 2014 році Німеччина та ЄС також дотримувалися позиції нейтралітету, заявивши, що це питання належить вирішити Великобританії та шотландському народу. Однак після референдуму про Brexit у 2016 році, на якому Шотландія проголосувала за те, щоб залишитися в ЄС, у Шотландії почалися дискусії щодо можливого другого референдуму про незалежність для повернення до ЄС як незалежної нації. Німеччина із ЄС підтвердили свою підтримку єдності та територіальної цілісності Великобританії, а також визнали демократичне право шотландського народу визначати своє власне майбутнє. ЄС зацікавлений у підтримці стабільності та єдності серед своїх держав-членів, водночас поважаючи різноманіття культур та ідентичностей усередині союзу.

Німеччина вважається також привабливим місцем для великої кількості мігрантів, які мають на меті покинути кризові регіони світу. Можна стверджувати, що міграційна криза, яка охопила Німеччину та інші країни Європейського Союзу у 2014 р., була цілком очевидною подією.

Підхід Німеччини до вирішення міграційної кризи - розподілити біженців рівномірно по всіх країнах Євросоюзу – влаштовував абсолютно не всіх. Під ударом опинилася Шенгенська зона. Проти даної пропозиції виступили такі окремі держави, як: Чехія, Британія, Естонія тощо. Тому що вони розуміли масштабність проблеми. На утримання цих гуманітарних мігрантів державам Європи були потрібні великі гроші.

Європейців також турбує думка про те, що біженці стануть тягарем для економіки їхніх країн, оскільки вони претендують на робочі місця і соціальні пільги. Таку небезпеку рахують на першому місці опитані угорці, поляки, греки, італійці та французи. А ось в Швеції і Німеччині приблизно половина учасників опитування заявила, що біженці зроблять їх нації сильнішою [17].

Переживаючи більш поглиблену кризу в 2015 році з великим потоком біженців і мігрантів до Європи, країни-члени Євросоюзу втратили здатність ефективно реагувати на проблеми. Криза спричинила висвітлення глибоких розбіжностей серед держав-членів ЄС щодо того, як керувати та розподіляти приплив мігрантів. Країни Східної та Центральної Європи прийняли більш обмежувальну політику, тоді як країни Південної Європи, зокрема Греція та Італія, несли основний тягар прибуття. Криза перевірила прихильність ЄС своїм цінностям солідарності та гуманізму, підкресливши необхідність більш скоординованого та узгодженого підходу до міграційної політики та політики надання притулку.

Однією з головних причин збільшення кількості мігрантів була громадянська війна в Сирії, яка розпочалася ще у 2011 році, але досягла високого рівня небезпеки для місцевого населення вже у 2014 році. Сирійці становили основну частину гуманітарних мігрантів ЄС, але окрім цього народу, значну кількість біженців до Німеччини складають ще і косовські албанці, які почали втікати через погіршення політично-соціальної та економічної ситуації на їхній території. Схожа ситуація спостерігалася в Македонії, Сербії та Боснії, де населення почало виїжджати з цих країн у зв'язку з політичною нестабільністю, переслідуванням з боку уряду, негативною економічною ситуацією у країнах тощо.

При цьому, лідер європейської інтеграції, а саме Німеччина, виступає за прояв ініціативи з боку країн-членів ЄС. Держави Центральної та Східної Європи займають комфортну для них, переважно скептичну позицію в цьому відношенні і не готові брати на себе відповідальність за розміщення таку велику кількість біженців на своїй території. Отже, рішення проблеми було таким, якщо держава не готова брати на себе пряму відповідальність за розміщення мігрантів, вона зобов'язана надавати матеріальну і фінансову допомогу іншим країнам, що дозволить домогтися справедливості при розподілі міграційного навантаження між країнами.

Період між кінцем 2015 і 2017 рр. знаменує собою другий етап реформи міграційної політики, під час якого рішення приймалися зважено та з урахуванням довгострокових міркувань.

У цей період було не тільки укладено підсумкову угоду ЄС з Туреччиною з питання про заходи щодо нелегальних мігрантів (18 березня 2016 р.), а й затверджено положення про реформування загальноєвропейської системи надання притулку (Common European Asylum System), що, в числі іншого, включало перетворення Дублінської системи (4 травня 2016 р). В результаті, були встановлені офіційні рамки для співпраці з третіми країнами, в першу чергу, з Туреччиною, через яку проходить головний міграційний маршрут в Європу, а також запропоновані реформи, що включають в себе прискорену процедуру розгляду заявок здобувачів, закріплення мігрантів за однією країною і запобігання спроб їх переміщення всередині ЄС, а також основні заходи щодо інтеграції біженців, в тому числі, і на ринок праці [23].

З початку повномасштабного російського вторгнення в Україну Німеччина брала активну участь у зусиллях щодо підтримки України та подолання гуманітарних наслідків конфлікту. Німеччина засудила дії Росії та надала гуманітарну допомогу, а також політико-дипломатичну підтримку Україні.

Що стосується біженців, то Німеччина відіграла значну роль у розселенні та інтеграції українських біженців. Вона запропонувала притулок багатьом українцям, які тікали від конфлікту, і надала підтримку для їх адаптації, включаючи доступ до освіти, охорони здоров'я та можливості працевлаштування.

Дії Росії в Україні призвели до напруженості у відносинах між Росією та ЄС, що призвело до введення санкцій ЄС проти Росії. Ці санкції мали економічні та політичні наслідки як для Росії, так і для ЄС.

Вперше у своїй історії Європейський Союз ввів у дію Директиву про тимчасовий захист, яка запроваджує нормативно-правові положення для

допомоги у врегулюванні масового прибуття людей. Водночас Європейська комісія негайно розпочала координацію з країнами ЄС для збору інформації про ситуацію на місцях та запобігання торгівлі людьми [22].

Загалом Німеччина була ключовим гравцем у відповіді ЄС на конфлікт в Україні, підтримуючи суверенітет і територіальну цілісність України, надаючи гуманітарну допомогу та працюючи над усуненням гуманітарних наслідків конфлікту, включаючи розселення та інтеграцію українських біженців.

Із моменту свого заснування у 1958 році Європейське Економічне Співтовариство (ЄЕС) пройшло всі основні етапи інтеграції, перерісши в економічний і валютний союз. ЄЕС зросло із шести країн-засновниць до Європейського Союзу, який охоплює 28 країн-членів із загальним внутрішнім ринком та спільними політичними процесами. Водночас країни-члени передавали дедалі більше своїх повноважень загальним європейським інститутам, закладаючи основу європейської економічної системи [16, с. 7], - зауважує Р. Міхель.

У свою чергу, Німеччина відіграла основну роль у формуванні економічної системи ЄС. Будучи одним із членів-засновників Європейського об'єднання вугілля та сталі в 1951 році, Німеччина продемонструвала свою прихильність європейській єдності та співпраці. Протягом усієї своєї історії, з періоду її возз'єднання, вона була рішучим прихильником глибокої економічної інтеграції в ЄС, розглядаючи її як засіб запобігання майбутнім конфліктам і сприяння економічному процвітанню.

Після падіння «залізної завіси» ключовим зовнішньополітичним пріоритетом ФРН була стабілізація внутрішньої ситуації у центральних та східноєвропейських державах та розширення ЄС за їх рахунок. Модель соціальної ринкової економіки ФРН, яка поєднує капіталістичні принципи з соціальною політикою, також мала вплив на формування економічної політики ЄС, особливо в таких сферах, як трудові права, соціальний захист та економічне управління [5].

Як член єврозони Німеччина відіграла вирішальну роль у підтримці стабільності євровалюти. Вона виступала за фіскальну дисципліну та економічні реформи в євроні для забезпечення стабільності валюти та економічного союзу. Крім того, фінансові внески Німеччини до бюджету Євросоюзу були життєво важливими для його функціонування та економічної системи, забезпечуючи фінансування різноманітних програм і політики.

Наразі ситуація змінилась через зіткнення із певними кризовими явищами в Європі та складністю пошуку шляхів вирішення проблем, пов'язаних із внутрішніми суперечностями. І це впливає на подальшу перспективу європейської інтеграції, бажання дистанціюватись від інтересів менших держав. У союзі все більше поширюється явище під назвою євроскептицизм, оскільки німці не вдоволені непропорційною сплатою внесків до бюджету ЄС, порівняно з іншими державами-членами.

У багатьох державах ЄС різко знизився рівень суспільної згоди щодо можливості подальшої інтеграції нових членів. Німеччина завжди була активним прибічником розширення ЄС. Проте, сьогодні німецька влада закликає до паузи з метою консолідації та поглиблення інтеграції всередині самого ЄС. Європейська політика ФРН стає дедалі більше орієнтованою на забезпечення власних національних інтересів та на безпрецедентне розширення сфери свого фінансового контролю всередині Євросоюзу [5].

Бюджет ЄС є фінансовою опорою Європейського Союзу, підтримуючи широкий спектр програм і політик, що приносять користь державам-членам і громадянам. Бюджет, що фінансується в основному за рахунок внесків держав-членів, також отримує надходження від митних зборів, податку на додану вартість (ПДВ) і спеціальних внесків від країн, що не є членами. Ці кошти розподіляються між різними категоріями, такими як політика згуртованості, спільна сільськогосподарська політика, дослідження та інновації, кожна з яких служить окремим цілям, таким як зменшення

регіональних розбіжностей, підтримка фермерів і сприяння науковому прогресу.

Бюджет діє в рамках багаторічної фінансової програми (MFF), яка встановлює фінансові обмеження та пріоритети для витрат ЄС протягом кількох років. Він використовується для фінансування різноманітних програм від розвитку інфраструктури до захисту навколишнього середовища, причому частина виділяється на адміністративні витрати та зовнішні дії, як от допомога розвитку. Бюджет готується Європейською комісією, затверджується Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу, і він має вирішальне значення для підтримки цілей ЄС щодо економічного зростання, створення робочих місць і екологічної стійкості.

Німеччина є одним із найбільших вкладників до бюджету ЄС, що відображає її статус найбільшої економіки в ЄС. Згідно з поточною багаторічною фінансовою програмою (MFF), яка охоплює період з 2021 по 2027 роки, внесок Німеччини в бюджет ЄС є значним. Внесок Німеччини визначається на основі її валового національного доходу (ВНД), який є одним із ключових факторів, що використовуються для розрахунку внеску кожної країни-члена до бюджету ЄС. Високий ВНД Німеччини означає, що вона вносить значну суму до бюджету ЄС, забезпечуючи фінансування різноманітних програм і політики ЄС.

Внески Німеччини до бюджету ЄС мають вирішальне значення для фінансування програм та ініціатив, які приносять користь не лише Німеччині, а й ЄС загалом. Ці внески підтримують проекти в таких сферах, як розвиток інфраструктури, дослідження та інновації та захист навколишнього середовища.

Незважаючи на те, що Німеччина є основним платником, вона також отримує вигоду від своїх внесків до бюджету ЄС. Бюджет ЄС підтримує проекти та програми, які безпосередньо приносять користь Німеччині, наприклад, фінансування проектів регіонального розвитку в менш розвинених регіонах Німеччини. Крім того, бюджет ЄС сприяє торговельно-

економічній співпраці між державами-членами ЄС, що важливо для Німеччини як великої країни-експортера.

Торговельне співробітництво Німеччини з країнами-членами ЄС є масштабним і охоплює широкий спектр сфер. Єдиний ринок ЄС дозволяє вільний рух товарів, послуг, капіталу та людей між державами-членами, що полегшило торгівлю між Німеччиною та іншими країнами ЄС.

Досліджуючи торгівлю всередині ЄС, варто зауважити, що Німеччина є лідером за показниками торгівлі з іншими країнами Європейського Союзу. Так, питома вага Німеччини складає 22% від загального експорту всередині ЄС, а питома вага імпорту – 23% від загального імпорту всередині ЄС. Нідерланди експортувати 14% всередину ЄС, тоді як Франція – 12% [44].

Торгівля Німеччини з іншими державами-членами союзу різноманітна і охоплює різні сфери, включаючи автомобільну, машинобудівну, хімічну та електроніку.

Торгове співробітництво регулюється певними правилами та угодами. ЄС уклав кілька торговельних угод з іншими країнами та регіонами, які безпосередньо впливають на торгівлю Німеччини. Наприклад, торгова угода ЄС з Японією відкрила нові можливості для німецьких експортерів на японському ринку. Подібним чином торговельна угода між ЄС і Канадою (СЕТА) скасувала багато тарифів і торговельних бар'єрів, що принесло користь німецьким експортерам.

Що стосується зайнятості, торговельне співробітництво з країнами-членами ЄС має як позитивний, так і негативний вплив. З одного боку, торгівля всередині ЄС створює робочі місця та економічні можливості, особливо в експортно-орієнтованих галузях. З іншого боку, зростання конкуренції з боку інших країн ЄС може чинити тиск на певні сектори, що призведе до втрати робочих місць і економічної реструктуризації.

Хоча такі країни, як Німеччина, отримують велику вигоду від торгівлі всередині ЄС, інші країни можуть зіткнутися з труднощами, конкуруючи з

німецькою продукцією. Це може призвести до напруженості та розбіжностей між державами-членами ЄС щодо торговельної політики та правил.

Країни-члени Європейського Союзу сильно відрізняються за розміром економіки, рівнем розвитку та промисловою спеціалізацією. Такі країни, як Німеччина, Франція та Нідерланди, мають велику та різноманітну економіку з сильною промисловою базою, тоді як країни Східної та Південної Європи можуть мати нижчу за рівнем та менш диверсифіковану економіку.

Слід додати, що відмінності в конкурентоспроможності між державами-членами ЄС можуть призвести до нерівних торгових вигод. Тобто країни з сильною та конкурентоспроможною промисловістю мають кращі можливості для експорту товарів і послуг до інших країн ЄС, що призводить до активного торгового балансу. Проте країни з менш конкурентоспроможними галузями промисловості можуть боротися за конкуренцію на єдиному ринку, що призводить до дефіциту торгівлі.

Структурні фактори, такі як відмінності у вартості робочої сили, нормативному середовищі та інфраструктурі, також можуть сприяти нерівномірним торговим вигодам. Країни з нижчою вартістю робочої сили та менш суворими правилами можуть мати порівняльну перевагу в певних галузях, що призводить до торгового дисбалансу з іншими країнами ЄС.

Зрештою, багато людей вирішують працювати в інших країнах, щоб знайти кращі можливості для себе та своїх сімей. Це може включати вищу заробітну плату, кращі умови праці, просування по службі або можливість отримати міжнародний досвід.

Вирішення проблеми нерівномірного розподілу торговельних переваг між державами-членами ЄС вимагає скоординованого та комплексного підходу. Це включає сприяння економічному зближенню між державами-членами, інвестування в навички та інновації, а також сприяння більш збалансованому та інклюзивному економічному зростанню в ЄС.

Спільна валюта, євро, забезпечує низку переваг як для економіки ЄС, так і для економіки Німеччини. Він забезпечує цінову стабільність,

дозволяючи Європейському центральному банку (ЄЦБ) здійснювати єдину монетарну політику, спрямовану на підтримку низької та стабільної інфляції в усій євроні. Ця стабільність приносить користь підприємствам і споживачам, створюючи передбачуване економічне середовище. Крім того, євро усуває ризик обмінного курсу в євроні, роблячи торгівлю та інвестиції більш безпечними та ефективними. Німецькі експортери, зокрема, виграють від стабільної вартості євро, оскільки вони можуть легко отримати доступ до великого ринку, не турбуючись про коливання курсу.

Європейський центральний банк вважають клоном або близнюком німецького Бундесбанку. Незаперечним є факт активної його участі у переговорному процесі, який привів до підписання Маастрихтської угоди та виведення критеріїв участі у Європейському монетарному союзі [16, с. 87].

Крім того, євро спрощує торгівлю в євроні, усуваючи необхідність обміну валюти. Це зменшило транзакційні витрати та підвищило прозорість цін, дозволяючи споживачам легше порівнювати ціни в різних країнах. Євро також сприяв глибшій економічній інтеграції між країнами євроні, включаючи Німеччину, що призвело до збільшення торгівлі, інвестицій та економічного співробітництва.

Розвиток економічних і торгових відносин між Німеччиною та ЄС можна просувати за допомогою кількох ключових стратегій. По-перше, пріоритетність зусиль з цифровізації може підвищити економічну ефективність і конкурентоспроможність. Це передбачає створення єдиного цифрового ринку зі стандартизованими правилами, особливо корисними для таких галузей, як електронна комерція, цифрові послуги та технології. По-друге, повне прийняття та реалізація Європейського зеленого курсу може стимулювати економічне зростання та розширити можливості торгівлі. Партнерство у сфері зелених технологій, відновлюваної енергії та екологічних методів може отримати вигоду від лідерства Німеччини у відновлюваній енергетиці та Зеленого курсу ЄС, відкриваючи нові шляхи для торгівлі та інвестицій.

Інвестиції в інфраструктурні проекти для покращення сполучення між Німеччиною та іншими країнами ЄС є ще однією важливою стратегією. Слід зазначити, що покращення транспортних мереж, цифрової інфраструктури та енергетичних зв'язків може сприяти більш плавним торговим потокам та економічній інтеграції. Крім того, зосередження на розвитку навичок і мобільності робочої сили в межах ЄС може вирішити проблему нестачі робочої сили та покращити можливості працевлаштування. Співпраця в галузі освіти, навчальних програм і визнання кваліфікації може принести користь як німецьким компаніям, які шукають кваліфікованих працівників, так і громадянам ЄС.

Висновки до розділу 2

Отже, Німеччина, як один із лідерів ЄС, відіграє основну роль у забезпеченні стабільності та безпеки на континенті. Дослідження показало, що Німеччина продовжує зміцнювати свої позиції в Європі через багатосторонні угоди та тісну співпрацю з іншими країнами-членами ЄС та НАТО.

ФРН відіграла вирішальну роль у подоланні кризових явищ в ЄС, включаючи економічні спади, виклики міграції та геополітичну напруженість. Її лідерство під час кризи єврозони та її внесок у врегулювання кризи біженців є прикладом відданості Німеччини солідарності та стабільності в ЄС. Сприяючи діалогу, надаючи фінансову підтримку та виступаючи за комплексні політичні рішення, Німеччина допомогла ЄС пройти через складні кризи.

Вивчення енергетичної політики Німеччини підкреслило її залежність від російських енергоресурсів та зусилля щодо диверсифікації постачань енергоносіїв, що є важливим аспектом національної безпеки.

Дослідження міграційної кризи вказує на значні внутрішні політичні виклики та зовнішні дипломатичні зусилля Німеччини, спрямовані на врегулювання потоків мігрантів.

Німеччині слід інвестувати у відновлювані джерела енергії для зменшення залежності від імпорту викопного палива. Це не лише підвищить енергетичну безпеку, але й сприятиме сталому розвитку.

Та продовжувати активно залучатись до міжнародних ініціатив та проектів, спрямованих на забезпечення глобальної безпеки і стабільності,

РОЗДІЛ 3.

ПОЛІТИКА НІМЕЧЧИНИ ЩОДО ДЕРЖАВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Європейська політика сусідства є інструментом для зміцнення відносин Європейського Союзу з сусідніми країнами. Метою реалізації ЄПС є перетворення сусідніх країн із потенційних джерел нестабільності та бідності на стабільні, демократичні держави. Ця трансформація спрямована на скорочення розриву в розвитку між ЄС та його сусідами, зрештою зміцнюючи безпеку та процвітання союзу.

ЄПС було започатковано у 2004 році Європейською комісією та Європейською радою. Ця подія сприяла розширенню зовнішнього кордону ЄС. Спочатку ЄПС була зосереджена на країнах на схід і південь від ЄС, включаючи країни Західних Балкан, Східної Європи, Південного Кавказу та Північної Африки. Грузію, Єгипет, Ізраїль, Йорданію, Ліван, Лівію, Молдову, Марокко, Сирію, Туніс, Україну і Палестинську автономію. Хоча Росія відповідає географічному критерію ЄПС, її небажання стати частиною цієї ініціативи призвело до започаткування альтернативної основи для співпраці з ЄС – стратегічного партнерства, спрямованого на розбудову чотирьох „спільних просторів” [25, с. 163].

ЄПС отримала підтримку від держав-членів ЄС, особливо тих, які мають спільні кордони з країнами, охопленими цією політикою. До таких держав належать Польща, Німеччина, Франція, Італія, Іспанія та ін. Ці країни мають стратегічний інтерес у сприянні стабільності та процвітання сусідів і підтримують ЄПС як засіб досягнення цих цілей.

Федеративна Республіка Німеччина відіграла значну роль у просуванні Європейської політики сусідства (ЄПС) через низку заходів, ініціатив та механізмів підтримки. Підтримка ФРН очевидна в її дипломатичних зусиллях, фінансових внесках та активній взаємодії з країнами ЄПС.

фінансова підтримка провідної держави центральної Європи відіграла важливу роль у просуванні цілей ЄПС. Як один із найбільших вкладників до бюджету даного проекту, Німеччина надала значне фінансування для різноманітних програм та ініціатив, спрямованих на допомогу країнам ЄПС.

Через політичний діалог, економічну співпрацю та програми культурного обміну Німеччина зміцнила зв'язки з такими країнами, як Україна, Грузія та Молдова.

Країни, які беруть участь у Європейській політиці сусідства дійсно вмотивовані здійснювати внутрішні реформи із зрозумілих причин. По-перше, деякі держави висловили бажання приєднатися до Євросоюзу. Здійснення внутрішніх реформ часто є необхідною умовою членства в ЄС, оскільки воно демонструє відданість демократичним цінностям, верховенству права та ринково-орієнтованій економічній політиці. По-друге, навіть для країн, які не мають офіційної перспективи вступу, впровадження внутрішніх реформ може призвести до посиленої співпраці та інтеграції з ЄС. Це може включати участь у програмах ЄС, розширення доступу до спільного ринку тощо. Авжеж, реалізація певних проектів може сприяти стабільності та безпеці в регіоні. Зміцнюючи демократичні інститути, покращуючи управління та сприяючи верховенству права, країни можуть створити більш стабільне середовище, привабливе для інвесторів і сприяюче економічному зростанню, також створювати робочі місця, покращувати інфраструктуру, бізнес-середовище та й загалом рівень життя своїх громадян.

Європейська політика сусідства зіткнулася з кількома недоліками з моменту свого заснування, що обмежували її ефективність у сприянні стабільності та процвітанню сусідів ЄС. Однією із головних проблем стала відсутність диференціації між країнами-партнерами. Тобто виникла ситуація, при якій до різних країн з різними рівнями амбіцій і спроможності застосовували єдиний підхід. У результаті, це призвело до обмеженого впливу на реформи та демократизацію в деяких країнах.

Крім того, ЄПС бореться з проблемами реалізації, включаючи повільні темпи реформ у країнах-партнерах і недостатні фінансові ресурси, виділені для підтримки цілей політики. Обмежена взаємодія з громадянським суспільством і відсутність інклюзивності в процесах прийняття рішень також були виділені як недоліки, що зменшує легітимність і вплив політики.

Слід додати, що ЄПС зіткнулася з труднощами у вирішенні регіональних конфліктів і геополітичної напруги, що обмежує і сьогодні її здатність сприяти миру та стабільності в регіоні.

Канцлер Ангела Меркель була ключовою фігурою у формуванні підходу Німеччини до ЄПС і доклала зусиль для усунення деяких її недоліків. Меркель виступала за більш диференційований підхід до ЄПС, визнаючи необхідність пристосування політики та підтримки до конкретних потреб і можливостей окремих країн-партнерів. Німеччина також підтримала ініціативи щодо підвищення ефективності політики, такі як Європейський фонд підтримки демократії, який спрямований на підтримку демократії та прав людини в країнах-сусідах ЄС.

Меркель також брала активну участь у зусиллях із вирішення регіональних конфліктів і сприяння діалогу та примиренню в країнах-сусідах ЄС, демонструючи прихильність до підвищення ефективності ЄПС.

Складовими східноєвропейської зовнішньополітичної стратегії ФРН є взаємодія з «Вишеградською четвіркою», країнами Балтії, Балканами і країнами, що опинилися поза межами східного розширення ЄС 2004 р., «ноюю Східною Європою» – Україною, Республікою Молдовою та Республікою Білоруссю [19, с. 21].

Східне партнерство було ініційовано Європейським Союзом і розпочато в 2009 році. Було розроблено як спільну політичну ініціативу для поглиблення та зміцнення відносин між ЄС і шістьма східноєвропейськими партнерами: Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою та Україною. Партнерство спрямоване на посилення співпраці в таких сферах, як ефективне управління, верховенство права, економічний розвиток,

енергетика, навколишнє середовище та контакти між людьми. Східне партнерство є важливою складовою політики сусідства ЄС, яка прагне побудувати тісніші відносини зі своїми східними сусідами на основі спільних цінностей і взаємних інтересів.

Тому в 2009 р. Євросоюз розробив новий проект «Східне партнерство», який запропонував Україні, Молдові та в перспективі після скасування режиму санкцій проти Білорусі асоціацію, тобто максимально близькі відносини без гарантій їхнього членства в Євросоюзі. Саме така політична настанова й ускладнила процес адаптації програми ЄС «Східне партнерство» до реалій, які склались у Європі після російської агресії щодо України [31].

Канцлер Олаф Шольц, який вступив на посаду в грудні 2021 року, закликів Євросоюз до розробки нової "східної політики", наголошуючи на зобов'язанні Німеччини сприяти стабільності, процвітанню та демократії в країнах-сусідах ЄС та застерігаючи від насильницького переділу кордонів у Європі.

Східне партнерство працює через поєднання двосторонніх і багатосторонніх форматів, а також різноманітних програм та ініціатив ЄС.

Східна співпраця передбачає індивідуальні відносини між ЄС та кожною з шести східноєвропейських країн-партнерів. Двостороннє співробітництво базується на Угодах про асоціацію, які містять положення про політичну асоціацію та економічну інтеграцію, лібералізації візового режиму. Ці угоди спрямовані на поглиблення співпраці в таких сферах, як торгівля, енергетика, екологія, мобільність, галузеві реформи. Прогрес кожної країни оцінюється через регулярні зустрічі та звіти.

Східне партнерство також включає багатосторонній трек, тобто допоміжний формат двосторонньої співпраці. Він дозволяє співпрацювати між самими шістьма східними партнерами та з ЄС. Цей напрямок включає багатосторонні платформи та провідні ініціативи, спрямовані на вирішення спільних проблем і сприяння регіональній співпраці. Прикладами багатосторонніх платформ є Панель Східного партнерства з питань безпеки,

Спільна політика безпеки та оборони, Форум громадянського суспільства Східного партнерства.

Слід зазначати, що Східне партнерство проводить регулярні саміти на рівні глав держав або урядів, зазвичай раз у два роки. Ці саміти забезпечують платформу для перегляду прогресу, встановлення пріоритетів і прийняття рішень щодо майбутнього напрямку партнерства. Окрім самітів, також відбуваються міністерські зустрічі та діалоги на високому рівні з конкретних тем.

Східне партнерство працює через різні платформи, які об'єднують офіційних осіб ЄС і країн-партнерів, експертів і зацікавлених сторін для обговорення конкретних питань. Учасники підзвітні засіданням міністрів закордонних справ. Ці платформи охоплюють такі сфери, як демократія, ефективне врядування, економіка, енергетика, навколишнє середовище та зв'язок.

В рамках багатостороннього виміру Східного партнерства, за підтримки Єврокомісії, реалізується низка практичних проектів (ініціатив-флагманів) та експертних панелей (робочих груп), створених для підтримки роботи тематичних платформ у конкретних сферах. Ініціативи отримують підтримку від різних донорів, міжнародних фінансових інститутів та приватного сектору. Результати їх опрацювання представляються на засіданнях відповідних тематичних платформ. Особливістю Східного Партнерства є широке залучення громадськості до реалізації ініціатив за допомогою Форуму громадянського суспільства. Мета Форуму – розвиток контактів між неурядовими організаціями та сприяння їхньому діалогу з органами державної влади [15].

ЄС запусив різні програми та ініціативи для підтримки країн-партнерів. До них належать: EU4Business, Урбаністичні стратегії в історичних містах, керовані громадянами (COMUS), Erasmus+, Транскордонне співробітництво (CBC), INOGATE (програма технічної

допомоги ЄС в енергетичній сфері), Покращення екологічного моніторингу в Чорному морі (EMBLAS) тощо

Підсумовуючи, Федеративна Республіка Німеччина відіграла значну роль у Східному партнерстві, сприяючи розвитку міцних політичних, економічних і культурних зв'язків із країнами Східної Європи. Хоча Німеччина стикається з деякими проблемами та недоліками, прихильність Німеччини ЄПС та Східному партнерству підкреслює її відданість створенню процвітаючої та безпечної Європи для всіх.

Вишеградська четвірка складається з Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини та є прикладом ініціативи регіонального співробітництва в Центральній Європі, яка відзначається своїми унікальними характеристиками. Ці країни, об'єднані спільною історією, традиціями, тому мали змогу використати власну спільну спадщину для зміцнення співпраці в різних сферах. Досвід переходу від радянського минулого до демократії ще більше зміцнив їхні зв'язки та сприяв почуттю солідарності між ними.

15 лютого 1991 року в угорському місті Вишеград під час зустрічі Президента Чехословацької Республіки Вацлава Гавела, Президента Республіки Польща Леха Валенси та Прем'єрміністра Угорської Республіки Йозефа Антала була ухвалена Вишеградська декларація про співробітництво між Чеською та Словацькою Федеративною Республікою, Республікою Польща та Угорською Республікою в прагненні до європейської інтеграції [14].

Слід зазначити, що сторони наголосили на свободі у відносинах з іншими країнами, авжеж не спрямованих проти інтересів інших сторін групи. Згода в дотриманні обіцянки - ніяких обмежень та втручань, ознаменувала початок розвитку демократичних цінностей, економічних свобод та поваги у їхній співпраці.

Група колишніх країн Східного блоку, поділяла спільне прагнення переходу від комуністичного правління до демократії та ринкової економіки,

і бачила регіональну співпрацю як засіб більш ефективного досягнення цих цілей.

Одними із ключових мотивів створення Вишеградської групи були спільні історичні та культурні зв'язки між її державами-членами. Оскільки, вони мали велику історію культурного та політичного обміну, і вбачали в групі спосіб зміцнити ці зв'язки та сприяти взаєморозумінню та співпраці.

Крім того, вони були мотивовані бажанням посилити свою колективну силу та вплив не тільки у Європейському Союзі, а і на міжнародній арені. Працюючи разом, країни V4 вірили, що зможуть ефективніше вирішувати спільні виклики та просувати свої інтереси як згуртований блок.

Незважаючи на спільні цілі, країни Вишеградської групи не завжди згодні з усіх питань. Однією з найбільш суттєвих відмінностей між країнами V4 є їхній підхід до міграції. Польща та Угорщина, зокрема, зайняли більш обмежувальну позицію щодо прийому біженців та мігрантів, посиляючись на стурбованість національною безпекою та культурною ідентичністю. Проте Чехія та Словаччина були більш відкритими для прийому біженців, хоча вони також висловили занепокоєння щодо потенційного впливу міграційної кризи на їхні суспільства.

Вони також відрізняються у своїх підходах до інтеграції в ЄС. Хоча всі чотири країни є членами ЄС, Угорщина та Польща іноді критикують певну політику та інституції ЄС, особливо щодо питань, пов'язаних з демократією та верховенством права, але Чехія та Словаччина загалом більше підтримують інтеграцію в ЄС.

На додачу до всього вищезгаданого, держави Вишеградської групи історично залежали від джерел енергії, зокрема природного газу, з Росії. Ця залежність викликала значне занепокоєння через геополітичну напруженість і потенційну можливість перебоїв у постачанні. Країни V4 доклали зусиль, щоб зменшити цю залежність шляхом диверсифікації джерел і маршрутів енергії, а також посилення співпраці всередині групи та з іншими європейськими партнерами. Поряд з тим, вони займаються розвитком

альтернативних джерел енергії, таких як відновлювана енергія. Кожна країна V4 встановила цілі щодо використання відновлюваної енергії та запровадила політику для сприяння використанню відновлюваних джерел енергії, зокрема вітру, сонця та біомаси. Ці зусилля допомогли зменшити залежність від імпортованого викопного палива та підвищити енергетичну безпеку. Країни підтримали такі ініціативи ЄС, як Енергетичний союз, який спрямований на посилення енергетичної безпеки та солідарності між державами-членами союзу.

Зауважимо, що держави Вишеградської четвірки також мали різні погляди на питання безпеки, такі як роль НАТО в регіоні та відповідь на російську агресію. Хоча всі чотири країни є членами НАТО і поділяють зобов'язання щодо колективної оборони, вони відрізняються у своїх підходах до вирішення проблем безпеки. Щоб впоратися з цими розбіжностями, країни Вишеградської четвірки прагнули зміцнити співпрацю в рамках НАТО та посилити власні оборонні можливості.

Тим не менш, група продемонструвала надзвичайну здатність долати ці розбіжності та підтримувати єдиний фронт у більшості питань, підкреслюючи свою відданість сприянню стабільності, процвітанню та співпраці в Центральній Європі.

Веймарський трикутник – це ініціатива співпраці за участю Франції, Німеччини та Польщі, спрямована на сприяння тіснішим політичним, економічним і культурним зв'язкам між трьома країнами. Трикутник був створений у 1991 році, після закінчення холодної війни, і названий на честь міста Веймар, де відбулася перша зустріч міністрів закордонних справ Франції, Німеччини та Польщі.

Однією з ключових особливостей співпраці у Веймарському трикутнику є його спрямованість на примирення історичної напруги та сприяння миру та стабільності в Європі. Франція, Німеччина та Польща мають складну історію, позначену конфліктами та розколами, включаючи

періоди Другої світової війни та Холодної війни. Веймарський трикутник розглядався як спосіб зміцнення довіри та сприяння співпраці.

Іншим ключовим аспектом співпраці у Веймарському трикутнику є акцент на сприянні регіональній інтеграції та співпраці в Центральній Європі. Трикутник служить платформою для обговорення регіональних проблем і координації політики з широкого кола питань, включаючи безпеку, економічний розвиток і культурний обмін. Трикутник також відіграв певну роль у підтримці інтеграції Польщі до західних інституцій, включаючи Європейський Союз і НАТО.

Веймарський трикутник також характеризується неформальним і гнучким характером. На відміну від офіційних альянсів чи договорів, Трикутник діє на основі консенсусу та взаєморозуміння між трьома країнами. Ця неформальність дозволила трикутнику адаптуватися до мінливих обставин і вирішувати нові виклики в Європі.

Даний союз продемонстрував готовність підтримати Україну, зокрема в контексті її територіальної цілісності та суверенітету. Трикутник висловив стурбованість діями Росії в Україні, включаючи анексію Криму та початку війни.

Згідно із заявою, Франція, ФРН і Польща готові й надалі допомагати Україні. Зазначається, що у війні в Україні на карту поставлено інтереси безпеки Європи. Крім військової підтримки країни Веймарського трикутника, обіцяють спільно допомагати Україні добитися прогресу на шляху до членства в ЄС [8].

Українсько-німецькі відносини в оборонному секторі розвивалися протягом багатьох років під впливом динаміки регіональної безпеки та ширших геополітичних міркувань. Хоча Україна не є членом НАТО, вона прагне тісніших зв'язків з альянсом, зокрема через партнерство з окремими державами-членами НАТО, такими як Німеччина.

Одним з аспектів українсько-німецького оборонного співробітництва є підтримка Німеччиною України після анексії Криму Росією у 2014 році та

початку повномасштабного вторгнення. Німеччина забезпечувала військову підготовку та допомогу українським силам, а також нелетальне військове обладнання, а не прямі поставки зброї. Дане обладнання складалось із шоломів, окулярів нічного бачення, медичного приладдя та іншого обладнання, спрямованого на посилення можливостей українських військових та їхній захист. Німеччина була обережною із проханням надання смертоносної військової допомоги Україні через побоювання щодо ескалації конфлікту та можливості потрапляння такої зброї в чужі руки.

Слід зазначити, що саме тиск з боку таких партнерів як ЄС, Великої Британії та США змусив Німеччину переглянути свою політику щодо зброї, фінансової та гуманітарної підтримки, оскільки більшість країн надавали Україні значно більше допомоги. Наразі Німеччина погодила рішення про дворазове збільшення військової допомоги та стала її другим постачальником після США.

У квітні 2024 р. Німеччина оголосила про надання нового пакету військової допомоги для України. Про це повідомляється на сайті уряду ФРН. Зазначається, що допомога складається з двох напрямків:

- фінансові ресурси від федерального уряду щодо розбудови потенціалу безпеки, які використовуються для фінансування поставок зброї та інших промислових матеріалів;
- Засоби, що забезпечуються з поставок Федеральних збройних сил [33].

До нового пакету військової допомоги Україні від Німеччини також входять: гусеничний всюдихід, машини розмінування, розвідувальні БпЛА, штурмові гвинтівки, детонатори, патрони ля стрілецької зброї тощо.

Ця підтримка є частиною ширших зусиль міжнародного співтовариства щодо зміцнення обороноздатності України та підтримки її суверенітету та територіальної цілісності.

Німеччина також брала участь у дипломатичних зусиллях щодо врегулювання конфлікту на сході України, зокрема через нормандський формат, який об'єднує Україну, Росію, Німеччину та Францію для пошуку мирного вирішення конфлікту. ФРН підтримала зусилля України щодо впровадження реформ і зміцнення її оборонного сектору, в тому числі шляхом надання консультацій та експертного досвіду.

За ініціативи Ангели Меркель було створено «нормандську четвірку» в складі: Німеччини, Франції, України й Росії. Результатом зустрічей стало підписання двох Мінських домовленостей. Перша зустріч у Нормандському форматі відбулась 6 червня 2014 році, вона не ознаменувала жодних поступок: Росія продовжила агресію, ЄС – санкції [32].

Критики «нормандської четвірки» стверджують, що група була неефективною у врегулюванні конфлікту і що Росія не повністю виконала Мінські угоди. Деякі також критикують формат надання Росії місця за столом переговорів без притягнення її до відповідальності за її дії в Україні.

Проте група продовжує періодично збиратися для обговорення ситуації та вивчення шляхів досягнення міцного миру в регіоні.

Ознайомившись із діями Берліна в перші місяці конфлікту, можна зробити висновок, що агресивна політика Росії змусила переоцінити відносини між двома країнами, що призвело до посилення співпраці України та німецького військово-промислового комплексу у сфері безпеки.

Економічне прагнення України приєднатися до Європейського Союзу пройшло кілька етапів під впливом історичних подій. Спочатку, після здобуття незалежності від Радянського Союзу в 1991 році, Україна прагнула модернізувати свою економіку та наблизитися до західних стандартів, розглядаючи інтеграцію в ЄС як шлях вперед. Переговори про Угоду про асоціацію почалися в 2005 році, але зіткнулися із затримками через внутрішні політичні виклики та стурбованість ЄС демократичним прогресом України.

Переломним моментом став 2014 рік з Євромайданом, який призвів до підписання Угоди про асоціацію з ЄС. Ця угода разом із поглибленою та всеосяжною зоною вільної торгівлі була спрямована на поглиблення економічних і політичних зв'язків з ЄС. Відтоді Україна розпочала значні економічні реформи, включаючи антикорупційні заходи та вдосконалення управління, щоб відповідати стандартам ЄС. Проте виклики залишаються, зокрема необхідність подальших реформ, боротьби з корупцією та перемога у війні з Росією.

Війна внесла свої корективи, отримання статусу кандидата на членство в ЄС наразі не є можливою опцією. Німеччина очікує повне виконання зобов'язань від України та закінчення війни.

У дискусіях українських ЗМІ про допомогу Заходу лунали заклики до більш рішучих дій, зокрема надання Україні зброї, закрити небо та обмеження SWIFT-переказів. Німеччина була останньою країною, яка блокувала рішення відключення Росії від глобальної платіжної системи SWIFT. Навіть Угорщина запевнила про підтримку, тоді як провідна країна Європи досі була в сумнівах [20].

ФРН зберігала прагматичний підхід до відносин з Росією, що іноді призводило до розбіжностей у підходах між Україною та Німеччиною. Україна часто прагне більш рішучих дій від Німеччини та ЄС у відповідь на російську агресію, тоді як Німеччина намагалась збалансувати свої відносини з Росією через економічні та стратегічні міркування.

Слід додати, що Німеччина є одним із найбільших торговельних партнерів України в ЄС, а економічне співробітництво між двома країнами стабільно розвивалося в останні роки до повномасштабного вторгнення.

Торгівля є різноманітною та охоплює низку секторів, включаючи машинобудування, транспортні засоби, хімікати та сільськогосподарську продукцію. Німеччина також була великим інвестором в Україні, німецькі компанії інвестували у різні сектори, такі як енергетика, виробництво та фінанси.

Незважаючи на міцні економічні зв'язки, у відносинах періодично виникають проблеми. Однією з основних проблем є корупція в Україні, яка створює ризик для бізнес-середовища та відмовляє німецькі фірми від інвестування. Законодавча база в Україні також вважається складною та непередбачуваною, що впливає на діяльність німецьких компаній, включаючи проблеми з виконанням контрактів та дотриманням нормативних вимог.

Крім того, потребує модернізації інфраструктура України, зокрема її транспортна та енергетична мережі. Цей недолік впливає на економічну ефективність ведення бізнесу та ефективність торгівлі між двома країнами. Політична нестабільність, прикладом якої повномасштабна війна, створює додаткову невизначеність для бізнесу. Стабільний політичний клімат має вирішальне значення для залучення іноземних інвестицій та сприяння економічній співпраці.

Зі сказаного раніше випливає те, що підхід Німеччини до країн Східної Європи є дещо неоднозначним, з чітким наголосом на пріоритетності відносин із державами-членами ЄС.

Український політичний чинник відіграє важливу роль у зовнішньополітичному курсі Німеччини, проте політична нестабільність в Україні змушує німецьких політичних чинників «триматися на відстані» [27].

Однак Німеччина все ще зацікавлена в розробці оперативних планів співпраці з Україною, на додаток до конструктивних відносин, які вона вже налагодила з країнами Східної Європи, які є членами ЄС.

Від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року на українсько-німецькі відносини суттєво вплинула відповідь Німеччини на кризу. ФРН надавала різні форми допомоги та відіграла активну роль у міжнародних зусиллях з підтримки українського уряду та народу.

Було надано низку військового обладнання, включаючи протитанкові ракети, зенітні системи, боєприпаси та бронетехніку. Помітний внесок включає зенітні танки Gepard і самохідні гаубиці Panzerhaubitze 2000.

Німецькі військові були залучені до навчання українських солдатів, зокрема щодо використання передових систем озброєнь, наданих Німеччиною та іншими західними союзниками.

Європейська держава виділила значні фінанси для гуманітарної допомоги, включаючи кошти на медичне приладдя, їжу, притулок та інші необхідні послуги для переміщених осіб і постраждалого від війни населення в Україні. Також вона прийняла значну кількість українських біженців, надаючи їм житло, медичне обслуговування, освіту та інші соціальні послуги і наразі продовжує.

Німеччина бере участь у різних пакетах міжнародної фінансової допомоги, спрямованих на стабілізацію української економіки та підтримку зусиль у післявоєнній відбудові. Це включає внески в програми макрофінансової допомоги Європейського Союзу та пряму двосторонню фінансову підтримку.

Німецька допомога включає в себе підтримку у відбудові критичної інфраструктури, такої як енергетичні об'єкти, транспортні мережі та громадські будівлі, пошкоджені або зруйновані війною.

Дипломатична та політична підтримка проявляється у запровадженні комплексних санкцій проти Росії, націлених на ключові сектори російської економіки, включаючи фінанси, енергетику та оборону, щоб послабити її військовий потенціал. Слід додати, що Німеччина активно виступає за Україну на міжнародних форумах, включаючи ООН, Європейський Союз і НАТО, закликаючи до збільшення підтримки та скоординованої відповіді на російську агресію.

Держава-лідер ЄС зобов'язалася продовжувати військову підтримку України, плануючи надати додаткову сучасну зброю, включаючи системи

ППО та сучасні танки. Ця постійна підтримка спрямована на зміцнення обороноздатності України проти нападів Росії.

Німеччина також планує відігравати значну роль у довгостроковій відбудові України, беручи участь у міжнародних зусиллях з відновлення інфраструктури та економіки країни. Це включає інвестиції в проекти сталого розвитку та підтримку реформ управління для підвищення стійкості України.

Розуміючи важливість енергетичної безпеки для України, Німеччина бере участь у проектах, спрямованих на диверсифікацію українських джерел енергії та зменшення залежності від російських енергоносіїв. Це включає підтримку проектів з відновлюваної енергетики та інфраструктури для полегшення імпорту енергії з інших європейських країн.

Німеччина підтримує прагнення України до тіснішої інтеграції з Європейським Союзом. Це включає допомогу Україні у виконанні критеріїв вступу до ЄС, надання експертної інформації та фінансової підтримки для необхідних реформ, а також сприяння включенню України в європейські економічні та політичні структури.

Висновки до розділу 3

Отже, Німеччина відіграє ключову роль у підтримці та розвитку Європейської політики сусідства, сприяючи фінансуванню програм і ініціатив, які допомагають країнам-партнерам, таким як Україна, Грузія та Молдова, здійснювати необхідні реформи для поглиблення співпраці з ЄС. Завдяки Веймарському трикутнику, Німеччина разом з Францією та Польщею активно підтримує територіальну цілісність і суверенітет України, що сприяє її інтеграції до європейського простору. У військовому секторі Німеччина надає значну підтримку Україні, забезпечуючи військову підготовку та нелетальне обладнання, що зміцнює обороноздатність країни.

З огляду на поточні виклики, Німеччина повинна збільшити інвестиції у внутрішні реформи країн ЄПС. Варто також посилити культурний та освітній обмін, що сприятиме кращому розумінню та підтримці

демократичних цінностей. У військовій сфері необхідно продовжувати збільшувати підтримку Україні, надаючи сучасне оборонне обладнання. Крім того, співпраця в сфері енергетичної безпеки, зокрема інвестиції в енергоефективні проекти та відновлювану енергетику, зменшить залежність від зовнішніх енергетичних джерел і сприятиме стабільності регіону. Цей підхід не тільки зміцнює власну безпеку та економічні інтереси Німеччини, але також сприяє досягненню ширших цілей європейської єдності та глобальної стабільності.

Війна в Україні значно зміцнила українсько-німецькі відносини, а Німеччина стала одним із основних союзників у наданні всебічної підтримки Україні. Від військової до гуманітарної допомоги, економічної та дипломатичної підтримки, внесок Німеччини був вирішальним у допомозі Україні протистояти російській агресії та закласти основу для майбутньої реконструкції та інтеграції з Європою. Заглядаючи в майбутнє, продовження та запланована допомога Німеччини підкреслює її відданість підтримці суверенітету, стабільності та розвитку України всупереч постійним викликам.

ВИСНОВОК

Підводячи підсумки проведеного вивчення, дослідження та аналізу літератури й інших джерел, можемо висловити кілька ключових тверджень, які передають суть роботи і наведені нижче.

Отже, геополітичне розташування Німеччини в центрі Європи забезпечує їй суттєвий вплив як на регіональному, так і на глобальному рівнях. Як ключовий гравець європейської геополітики, ФРН часто опиняється в центрі великих конфліктів і союзів, що підкреслює її стратегічне значення для безпеки регіону та відіграє значну роль у регулюванні світової економіки.

Дипломатичний підхід Німеччини є методичним і прагматичним. Вона бере участь у великих військових і політичних блоках, таких як НАТО, ЄС, ООН і ОБСЄ, просуває Європейську політику сусідства, особливо через Східне партнерство, демонструючи відданість міжнародній співпраці та стабільності.

Німеччина шукає шляхи вирішення глобальних криз і очікує від ЄС та США більш активної участі в міжнародних відносинах. Підхід Німеччини до вирішення внутрішніх конфліктів у країнах ЄС, таких як сепаратистські рухи, полягає у дотриманні верховенства права та демократичних принципів, а також у примиренні.

Акцент ФРН на дипломатії, діалозі та партнерстві відображає її прагнення сприяти миру, безпеці та процвітання в усьому світі, одночасно захищаючи свої національні інтереси.

На зовнішню політику Німеччини глибоко вплинув її історичний контекст. Наразі вона керується такими принципами, як демократія, права людини та багатосторонність задля уникнення помилок минулого.

Майбутня співпраця зі США та НАТО, ймовірно, буде зосереджена на боротьбі з тероризмом, кібератаками та іншим загрозам безпеці.

Співробітництво ж із ЄС у сфері безпеки та оборони, швидше за все, включатиме глибшу інтеграцію, посилення військового потенціалу та більшу увагу до європейської стратегічної автономії.

Говорячи про сьогоднішні німецько-українські стосунки, можна відмітити засудження Німеччиною дій Росії з початку повномасштабного російського вторгнення в Україну та її ключову роль у відповіді ЄС на конфлікт в Україні, підтримання суверенітету й територіальної цілісності нашої держави. ФРН продовжує надавати гуманітарну допомогу та працює над усуненням гуманітарних наслідків конфлікту, включаючи розселення та інтеграцію українських біженців.

Виходячи зі сказаного вище, основну мету дослідження розглянути та проаналізувати особливості сучасної зовнішньої політики Німеччини в ключі історичного контексту та її зв'язків і співпраці з іншими країнами, можна визнати досягнутою.

В свою чергу, можна вважати виконаними й поставлені на початку завдання:

- вивчили та проаналізували інформацію з різноманітних друкованих видань, інтернет-ресурсів, журналів і телебачення тощо;
- охарактеризували географічні нюанси, адміністративний, державний устрій, теоретико-методологічні основи та історичний контекст останнього століття, зокрема в розрізі економіки та зовнішньої політики сучасної Федеративної республіки Німеччина;
- деталізували історію стосунків та співпраці зі США та утворення НАТО, участь Німеччини у її діяльності
- навели загальну характеристику ступеню залученості Німеччини до співпраці з ЄС у питаннях безпеки та політики оборони, її військовий потенціал та підхід у врегулюванні кризових явищ у Європейському союзі;

- розкрили суть взаємозалежності економік Німеччини та ЄС, розвиток економічних і торгових відносин між ними;
- розглянули політику ФРН щодо держав центральної та східної Європи, її роль у реалізації Європейської політики сусідства, особливості співробітництва країн Вишеградської групи та Веймарського трикутника;
- окреслили українсько-німецькі відносини в контексті анексії Криму, війни на Донбасі та повномасштабного вторгнення.

В ході роботи ми запевнилися, що в певному сенсі спосіб ведення зовнішньої політики Німеччини й справді є гарною ілюстрацією вдалого побудування та підтримання дипломатичних зв'язків, співпраці та партнерства з іншими державами. Її історія досягнення успіху на міжнародній арені у сфері економіки та безпеки, незважаючи на попередні помилки, факт її впливу на вирішення глобальних проблем – є приводом спиратися на цей досвід, мати його за приклад у налагодженні міжнародних відносин у власній державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. Київ, НАДУ, 2015. 628 с.
2. Бініон М. Скринька Пандори: Перспектива виходу Великої Британії з об'єднаної Європи може призвести до ланцюгової реакції серед інших членів ЄС / Майкл Бініон. // Український тиждень. 2013. – № 5. – С. 36 – 37.
3. Брифінг: Встановлення миру і стабільності на Балканах // НАТО. 2005. URL:https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120103_balkans-u.pdf (дата звернення: 27.03.2024).
4. Виступ Генерального секретаря НАТО Єнса Столтенберга на Кьорберському глобальному діалозі лідерів, Берлін. 2019. URL: https://www.nato.int/cps/uk/SID-EC276B58-F617F09C/natolive/opinions_170606.htm?selectedLocale=uk (дата звернення: 09.04.2024).
5. Гуцал С. Роль Німеччини у формуванні стратегічних взаємозв'язків між провідними державами-членами ЄС: висновки для України. // НІСД. Аналітична записка. 2013. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/700/>
6. Залевська Б. А. Еволюція співробітництва ФРН та США в постбіполярний період. Національний університет «Острозька академія». 2015. URL: <https://theses.oa.edu.ua/DATA/61/Трофимчук%20А..pdf> (дата звернення: 28.03.2024).
7. Ізошківа А. Німеччина готова збільшити оборонний бюджет у 2024 році на 10 мільярдів євро. URL: <https://suspilne.media/387164-nimeccina->

- [gotova-zbilsiti-oboronnij-budzet-u-2024-roci-na-10-milardiv-evro/](#) (дата звернення: 05.03.2024).
8. Кацімон О. Країни "Веймарського трикутника" зробили заяву щодо підтримки України. URL: <https://suspilne.media/683074-kraini-vejmarskogo-trikutnika-zrobili-zaavu-sodo-pidtrimki-ukraini/> (дата звернення: 25.03.2024).
 9. Козак Т. Соціальний контекст регіональної політики у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2012. Випуск 31. С. 104–110
 10. Коротка історія НАТО // НАТО. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.htm. (дата звернення: 15.03.2024)
 11. Кротюк С.Ф. Нова роль Німеччини в об'єднаній Європі: пріоритети зовнішньої політики ФРН (1991-2004 рр.) // Вісник Київського міжнародного університету. Серія «Міжнародні відносини». Київ: КиМУ. 2004. Вип.3. 164 с.
 12. Кузьменко Ю. Чи можлива безпека в Європі без підтримки США. URL: <https://suspilne.media/688752-ci-mozлива-bezpeka-v-evropi-bez-pidtrimki-ssa-statta-the-economist/> (дата звернення: 12.03.2024).
 13. Лазня А. В. Фінансова криза: причини виникнення та вплив на світову економіку. Світ фінансів. 2012. № 2. С. 54–62.
 14. Лебедюк В. Вишеградська четвірка: від ідеї до успішного проекту // Демократичний транзит у країнах Вишеградської групи й Україні: вибрані аспекти; за ред. Д. Шевчука та В. Лебедюка. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. С. 16-35. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/8333/1/%D0%9B%D0%B5%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D1%8E%D0%BA.pdf> (дата звернення: 27.03.2024).
 15. Литвиненко Я. Про Східне партнерство. Національна платформа «Форуму громадянського суспільства» Східного Партнерства. URL:

- <http://eapcsf.org.ua/eastern-partnership/pro-shidne-partnerstvo/>. (дата звернення: 02.04.2024).
16. Міхель Р. Соціально-ринкова економіка Німеччини в економічній системі ЄС / за заг. наук. ред. І. М. Грабинського. Львів: ЛНУ, 2015. 200 с.
 17. Намонюк Ч. І. Міграційна криза як загроза політичній єдності держав Євросоюзу. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». КНУ ім.Т.Шевченка, Інститут міжнародних відносин. 2015. №9. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2643/2349 (дата звернення: 15.04.2024).
 18. Німеччина – економічна серцевина Європейського Союзу. 2014. URL: https://www.irf.ua/nimechchina_ekonomichna_sertseвина_evropeyskogo_soyuzu/ (дата звернення: 19.03.2024).
 19. Панченко К. Р. Політика Німеччини щодо держав Центральної та Східної Європи у період канцлерства Ангели Меркель. Київ: НАУ, 2021. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/51975/1/%d0%9f%d0%b0%d0%bd%d1%87%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be%20%d0%9a.%20%d0%a0..pdf>
 20. Перші три дні повномасштабної російсько-української війни. URL: <https://hromadske.ua/posts/rosijsko-ukrayinska-vijna-tekstovij-onlajn> (дата звернення: 02.04.2024).
 21. Пономарьова І., Мурза К. Специфіка сепаратистських рухів у країнах Європейського Союзу // Політичний менеджмент. 2012. №1–2. С. 235–243.
 22. Регулювання міграції: Прийом біженців з України. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migration-management/migration-management-welcoming-refugees-ukraine_uk (дата звернення: 13.04.2024).
 23. Рудика В. В. Міграційна криза в ЄС: причини і шляхи подолання. університет «Острозька академія». 2020. URL:

[https://theses.oa.edu.ua/DATA/152/%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%92.%D0%92.%20%D0%9C%D0%BC%D0%B2-61%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20\(1\).pdf](https://theses.oa.edu.ua/DATA/152/%D0%A0%D1%83%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%92.%D0%92.%20%D0%9C%D0%BC%D0%B2-61%20%D0%BC%D0%B0%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%20(1).pdf) (дата звернення: 31.03.2024)

24. Рудько С. О. Зовнішня політика країн Західної Європи в постбіполярний період: навч. посіб. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. 412 с.
25. Сидорук Т. В. Європейська політика сусідства і процеси реформування у країнах Східної Європи // Політичний менеджмент. 2010. № 4 (43). С. 160–170.
26. Снігир О. В. Кризові явища в єврозоні та їх вплив на політичні трансформації в ЄС. // НІСД. Аналітична записка. 2012. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/krizovi-yavischa-v-evrozoni-ta-ikh-vpliv-na-politichni> (дата звернення: 11.04.2024).
27. Сокол С. М. Місце України в зовнішній політиці Німеччини в Східній Європі на сучасному етапі // Магістеріум. Історичні студії. 221. Київ: Вид-во нац. ун-ту «Києво-Могилянська Академія». 2007. Вип. №28. С. 55-58.
28. Стельмах С. Що не так з німецькою політикою пам'яті. URL: https://zaxid.net/shho_ne_tak_z_nimetskoju_politikoju_pamyati_n1544639 (дата звернення: 16.03.2024).
29. Топчій О. Німеччина відновить роботу вугільних електростанцій, щоб зменшити залежність від газу з РФ. 2022. URL: <https://www.unian.ua/economics/energetics/nimechchina-vidnovit-robotu-vugilnih-elektrostanciy-shchob-zmenshiti-zalezhnist-vid-gazu-z-rf-novini-sogodni-11871855.html> (дата звернення: 26.03.2024).

30. Трофимчук А. В. Формування міжнародного іміджу ФРН в світовому політичному процесі. Національний університет «Острозька академія». 2015. URL: <https://theses.oa.edu.ua/DATA/61/Трофимчук%20А..pdf> (дата звернення: 25.03.2024).
31. Харлан Г. О. Україна в східноєвропейській політиці Федеративної Республіки Німеччина (1990–2014 рр.): дис. ... канд. іст. наук. Інститут історії України НАН України. Київ: 2016. 238 с.
32. Хімяк А. В. Роль ФРН у врегулюванні російсько-українського конфлікту. Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 124. С. 335-340.
33. Хлюдзинський В. Німеччина оголосила новий пакет військової допомоги для України: що до нього увійшло. URL: <https://www.unian.ua/weapons/nimechchina-ogolosila-noviy-paket-viyskovoji-dopomogi-dlya-ukrajini-shcho-do-nogo-uviyshlo-12600513.html> (дата звернення: 15.04.2024).
34. Шамраєва В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. «Право». 2020. Вип. 29. С. 376.
35. Шелудченкова А.С. Спільна політика безпеки і оборони в структурі Європейського Союзу // *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 60. С. 381-387
36. Що зміниться у зовнішній політиці Німеччини у 2024 році? 2023 URL: <https://www.dw.com/uk/so-zminitsa-u-zovnisnij-politici-nimeccini-u-2024-goci/a-67831025> (дата звернення: 07.03.2024).
37. Якимчук М. Вплив євроскептицизму на зовнішню політику Європейського Союзу. Гуманітарні візії. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. Т. 6. № 2. С. 8–14
38. ANTONY J. BLINKEN The United States Officially Rejoins the Paris Agreement. URL: <https://www.state.gov/the-united-states-officially-rejoins-the-paris-agreement/> (дата звернення: 12.03.2024).

39. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) // Bundesgesetzblatt. Teil I. 2002. № 2. P. 45-341
40. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours. Brussels, 2003 // European Commission. URL: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf (дата звернення: 20.03.2024).
41. Digitalization and the future of work in the chemical industry in Germany. Geneva: International Labour Office, Sectoral Policies Department, 2022.
42. Germany after Merkel – Charting a new Course on Foreign Policy? <https://eias.org/publications/op-ed/germany-after-merkel-charting-a-new-course-on-foreign-policy/>
43. Germany’s New Coalition: an EU and Foreign Policy Roadmap <https://www.institutmontaigne.org/en/expressions/germanys-new-coalition-eu-and-foreign-policy-roadmap>
44. International trade in goods for the EU. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods_for_the_EU_-_an_overview#:~:text=International%20trade%20in%20goods%20%20an%20overview,-EU%20policymakers%20see&text=The%20EU%20is%20one%20of,and%2014.0%20%20of%20global%20imports (дата звернення: 23.03.2024).
45. Jasmina Ovcina Mandra US becomes top trade partner for German seaports <https://www.worldcargonews.com/news/2024/03/us-becomes-top-trade-partner-for-german-seaports/?gdpr=deny> (дата звернення: 17.03.2024).
46. Nord Stream 2 Pipeline, Russia and Germany. URL: <https://www.offshore-technology.com/projects/nord-stream-2-pipeline/?cf-view> (дата звернення: 28.03.2024).

47. Regierungserklärung des deutschen Bundeskanzlers, Gerhard Schröder, zu den Anschlägen in den USA am 12. September 2001 vor dem Deutschen Bundestag in Berlin // Internationale Politik. – 2001. – № 12. – P. 76.
48. Spenser M. Separatism: democracy and disintegration / M. Spenser. Boston.: Rowman & Littlefield, 1998. 317 P.
49. State of Minsk agreements implementation: An unofficial Ukrainian experts' opinion / H. Shelest et al. Peace to Ukraine' publication series. 2015.
50. 47The New Germany and the New Europe / cd. Paul B. Stares. Washington. 1992. P.94.
51. Ukraine Support Tracker - a database of military, financial and humanitarian aid to Ukraine. Kiel Institute - Understanding and shaping globalization. 2022. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>. (дата звернення: 01.04.2024).
52. Umland A. Germany's Russia policy in light of the Ukraine conflict: interdependence theory and Ostpolitik. Orbis. 2022. Vol. 66, no. 1. P. 78–94. URL: <https://doi.org/10.1016/j.orbis.2021.11.007>. (дата звернення: 04.03.2024)